

לקראת שובת מלכתא

dirshu@dirshu.co.il | לקבלת הגליון למייל:

תקציר שבועי של 'הדף היומי בהלכה'

גליון מס' 166

פנינים לפרשת מצורע

הגאון רבי חיים עוזר זצ"ל שאל אותי: "אפשר לראות את נעליך?"
התביישתי, אבל לא היתה ברירה. הרמתי את המכנס המטולא, ונעלי נראו
במלוא הדרן. בנובהרדוק היו אומרים על נעלי הבחורים: כולם אהובים
כולם ברורים, וכולם פותחים את פיהם...

הגה"צ רבי יעקב גלינסקי זצ"ל על קמחא דפסחא וענייני הפסח

קמחא דפסחא

שנינו בשולחן ערוך, בפתיחת הלכות הפסח: "שואלין בהלכות הפסח קודם לפסח שלושים יום", והוסיף הרמ"א: ומנהג לקנות חיטים לחלקן לעניים לצורך פסח". ושאלו, שלכאורה אין קשר בין שני הדינים, ומדוע כתב הרמ"א דינו בוא"ו החיבור. את התשובה הבנתי במעשה שהיה, ובי היה המעשה.

כשהגרמנים כבשו את פולין מצד זה והרוסים מצד זה, נתבצר מקום בגיהנום בליטא החופשית שהוקמה בתווך, והמוני בני הישיבות מצאו מקלט בעיר וילנה. רציתי להיכנס אל הגאון רבי חיים עוזר זצ"ל, ומקורבו הגאון רבי חזקיהו יוסף מישקובסקי זצ"ל קבע לי תור למחרת היום באחת עשרה בבוקר. כל הלילה לא ישנתי מרוב התרגשות, ושיננתי את סוגיות מסכת יבמות שיהיו שגורים על פי, שאם ישאלני לא אגמגם אלא אומר לו מיד: "חמש עשרה נשים פוטרות צרותיהן וצרות צרותיהן מן החליצה ומן היבום", וכולי וכולי. הגעתי במועד, ומצאתי כשלושים איש ממתנינים לתורם, כל אחד וסאת צרותיו. לפתע נפתחה הדלת והרב מישקובסקי קרא לי להכנס. התרגשותי גאתה. עמדתי לפני רבם של ישראל. הייתי בטוח שהשאלה הראשונה תהיה: מה אתה לומד. השאלה השניה: מה חידשת, והשאלה השלישית: ומה עוד חידשת. במקום זה, שאל שלוש שאלות אחרות. הראשונה: מתי קיבלת לאחרונה מכתב מההורים?". ענית: "כבר חצי שנה שנותק הקשר".

הם נשאלו בצד הרוסי, ואנחנו ברחנו לליטא מהצד הגרמני. השאלה השניה: "האם יש לך שמיכה?". על מקום שינה לא שאלו לרבים לא היה. ישנו על ספסלי בית המדרש. אבל בלי שמיכה, עלולים היו לקפוא למוות. ענית שיש לי, ונחה דעתו. השאלה השלישית: "אפשר לראות את נעליך?". התביישתי, אבל לא היתה ברירה. הרמתי את המכנס המטולא, ונעלי נראו במלוא הדרן. בנובהרדוק היו אומרים על נעלי הבחורים: כולם אהובים כולם ברורים, וכולם פותחים את פיהם... מיד נתן לי כסף לקנות זוג נעליים, ואמר: "כאן ביתך, הוא פתוח עבורך עשרים וארבע שעות ביממה!" ואני, כששמעתי, במקום לשמוח, התחלתי לבכות. מהתרגשות. הרגשתי שלמישהו אכפת ממני -

הוא החליט לעשות מעשה טוב. הוא הכיר משפחה, אשה עם מספר ילדים, שלא היתה להם פרנסה. ואז לקח על עצמו עבודה שמונה שעות ביום, ובסוף החודש היה מעביר את המשכורת שקיבל בשלימותה, למשפחה הזאת! הסיפור הזה נמשך כבר שמונה שנים!

הגה"צ רבי ראובן קרלנשטיין זצ"ל, על ההכנות לפסח וכוונות הלב

רואה את הנשים טורחות ויגעות בהכנות נמרצות לחג הפסח. הוא היה נושא עיניו למרום ואומר בנוסח של ה"יהי רצון" הנאמר בראש השנה בין התקיעות:
"יהי רצון מלפניך שאלו המלאכים היוצאים מן הקשר"ק - ראשי תבות קראצן, שאבן, רייבן, קארשען [קרצוף, שפשוף, גרוד והכשרה] - יעלו לרצון לפני כסא כבודך וימליצו טוב בעדנו".
אולם, חשוב שנזכור: כל זה מצוין אם עובדים לשם שמים, לקיים את רצון ה'. אז נבראים מלאכים קדושים מכל פעולה! כל קשר"ק הוא גן עדן. אבל אם בגלל הקשר"ק נכנסים למתח ולעצבים - נבראים חלילה, מלאכי חבלה.

הכוונה משנה את מהות המעשה

שמעתי בשם רבי אליהו דושניצר זצ"ל שסיפר, שהכיר יהודי שהיה רחמנא ליצלן מחלל שבת בפרהסייה והפך - בסופו של תהליך - לצדיק יסוד עולם, ומעשה שהיה כך היה:
אדם זה היה בעל בית מרקחת. פעם אחת נכנס אליו ה"חפץ חיים" זצ"ל ואמר לו: "אני מקנא בך!" וחזר ושוב ואמר: "אני מקנא בך!".
הלה התפלא מאד, ואמר: "רבי! אתה טועה. אין לך מה לקנא בי. אני מחלל שבת, מופקע מתורה וממצוות".
אך ה"חפץ חיים" המשיך ואמר: "יש לי הרבה מאד מה לקנא בך! חכמינו ז"ל אמרו שכל המציל נפש אחת מישראל כאילו קיים עולם מלא, ואתה מבוקר ועד לילה מציל נפשות. אין לתאר כמה זכויות יש לך!".

רבתי!

ההרגל אוכל כל חלקה טובה!

געוואלד, הפכנו לרובוטים! מנקים חדר, ועוד חדר, כמו בשנה שעברה, כמו לפני שנתיים - שלוש כמו שאמא וסבתא שלנו ניקו. הכל כרגיל, הכל טבעי, מיד אחרי פורים מתחילים לעשות פסח. אבל העיקר חסר מן הספר...

היכן הלב? היכן הראש? היכן השמחה של מצוה? היכן החיות וההתעוררות הנדרשות מאיתנו בעת עשיית המצוה? הקב"ה רוצה מאיתנו את הלב! הוא לא רוצה ספונג'ה ובית מצוחצח, הוא רוצה שנתבונן במהותן של כל ההכנות הללו.

על בתו הצדקנית, אמר אחד מגדולי ישראל: היא לא עשתה אף פעם בחייה ספונג'ה ביום שישי! אולם מידי יום שישי היא ניקתה את הבית לקראת בואה של שבת המלכה! מוראדיג, כמה גן עדן מונח בזה! העובד מתוך התיחסות כזאת הוא עבד ה' אמיתי!

עם ישראל - עם קדוש הוא. מנקה, מבריק ומקצרף כל פינה, כדי לקיים את המצוה להכין בית נקי מחמץ לכבוד חג הפסח! המחשבה לא מתרכזת בצורך לתחזק את הבית, או בהנאה של מגורים בבית מצוחצח, אלא בצורך לבער כל פרור של חמץ מהבית ומהלב, לקראת חג הפסח ולכבודו.

מה נואלו כל אותם אלו, שיחד עם עבודות הנקיון מגיעים לידי כעס, מתרגזים ומתעצבנים על ימין ועל שמאל. האם הקב"ה רוצה שננקה את החמץ מתוך כעס? בודאי שלא! אם אנחנו מנקים את הבית כדי לקיים את רצון ה' - כל נקיון הוא גן עדן, נצח נצחים! למה לאבד את כל זה בעטים של כעסים ועצבים על תינוק מסכן שהכניס פרוסה לחדר הנקי?

האם ראינו מימינו אדם הנוטל לולב ואתרוג מתוך כעס? הרי כל אחד נוטל את ארבעת המינים בשמחה ובטוב לבב. הלא כן? אותו הדבר בדיוק בנוגע למצות ההכנה לפסח. צריך לקיים אותה בשמחה, ברוגע. להתרגז? להכנס למתח? מאן דכר שמייה! הקב"ה בודאי אינו חפץ בכך. מי שמגיע לכלל כעס - יצא שכרו בהפסדו.

כתוב בהלכה שאין לזלזל בנשים שטורחות ויגעות על נקיון הבית לחג הפסח. לעיתים נדמה לנו שהן יצאו מדעתן, אך אל לנו לזלזל בהן! זוהי עבודת קודש ממוש!

חסידים ואנשי מעשה היו מזכירים ברטט ובחרדת קודש את מאמרו של סגורם של ישראל, רבי לוי יצחק מברדיטשוב זצ"ל, בעת שהיה

הסיפור השני מפליא לא פחות: הוא מכיר אישה פלונית, שמזה כמה שנים מגיעה לבית עם ילדים ומכינה להם ארוחת צהרים, ולא זו בלבד אלא כשהילדים שבים הביתה מהלימודים, לאחר שסיימו לאכול את הארוחה שהכינה להם, היא יושבת איתם ומתעניינת במה שלמדו, איך עבר עליהם היום, ועוזרת להם להכין את שיעורי הבית. כך היא נוהגת מידי יום ביומו. היא לא פונה לדרכה ולעיסוקיה בטרם דאגה לארוחת הערב שלהם ולעלייתם על יצועם לשנת הלילה.

לפתע נעמד אחד השומעים ואמר בקול רם: "כבוד הרב! אני לא מאמין לשני הסיפורים האלו! אני לא מאמין שיש אדם שעובד חודש שלם, ומעביר את משכורתו לאיזושהי אישה וילדים! אני גם לא מאמין שיש אישה שמטפלת מידי יום במסירות כה גדולה בילדים".

ענה לו הרב בהאי לישנא: "אני יכול לומר לך את שמו של האיש, גם את שמה של האישה, ואת הכתובת בה הם גרים. האם תרצה לשמוע?".

"כן!", השיב הלה. "הייתי רוצה מאד להכיר אנשים כאלו!".
"ובכן", אמר הרב, "האיש - הוא אתה בעצמך, והאישה - היא אשתך! האם אינך יוצא מידי יום ביומו לשמונה שעות עבודה ולעיתים אף ליותר? האם בסוף החודש אינך מעביר את משכורתך בשלמותה, לטובת אשתך וילדיך? אם במחשבתך אינך מרוכז רק בעצמך, אלא אתה עובד כדי לפרנס את הילדים של הקב"ה, לעשות איתם חסד אמתי - אין כל הבדל אם הילדים הם במקרה גם הילדים שלך, או שהם ילדים של מישהו אחר!"

"אשתך, שעמלה לבשל אוכל לילדים, לקבלם בחום ובאהבה עם שובם מלימודיהם, להתעניין בשלומם ולדאוג לכל מחסורם, ערב ובוקר וצהרים - מקיימת בזה מצות חסד, מבלי שיגרע כהוא זה משלמות המצוה מחמת שאלו הם ילדיה. היא קמה בלילה להאכיל את התינוק של הקב"ה - שבמקרה הוא גם תינוק שלה - ותקבל על כך שכר.

האמור מן הדברים, שגם פעולות שגרתיות, המבוצעות על ידינו מידי יום ביומו - יכולות להיחשב למצוות עצומות ולזכות אותנו בנצח נצחים, אם אך נשכיל לעשות אותן שלא כמצוות אנשים מלומדה, אלא מתוך מחשבה שבמעשים אלו אנו מקיימים את רצון ה', וכוונתנו תהיה לשם שמים.

(מתוך הגדה של פסח יחי ראובן)

ומיד הוסיף ואמר: "רק בקשה אחת אבקש ממך: כשיהודי נכנס לבית המרקחת לקנות תרופה - תכוון לשם מצות הצלת נפש מישראל. ואם אין ברפואה זו הצלת נפש - תכוון לשם מצות חסד. ואם תשאל: 'איזה חסד אני מקיים, והרי אני גובה כסף בעבור התרופה?' דע לך, גבית הכסף אינה סתירה לקיום המצוה. גם מי שמקיים חסד צריך כסף כדי לחיות וכדי לפרנס את משפחתו. ואם תכוון לשם מצוה לא יגרע ממנה מאומה בשל כך שאתה גובה כסף לפרנסתך. המצוה נשארת במלא עוזה ותפארתה".

אותו יהודי החל להתנהג כעצתו של ה"חפץ חיים". כל אימת שסיפק תרופה למישהו היה מהרהר בליבו: "אשר קדשנו במצוותיו וציוונו להציל נפשות ולגמול חסדים".

מה נאמר ומה נדבר, היהודי החל להרגיש מתיקות בכל פעולה שעשה בבית המרקחת.

יום אחד אמר לעצמו: "אולי כדאי לנסות להתפלל? אולי כדאי לנסות לקיים עוד איזושהי מצוה?... ואכן זכה והתקיים בו מקרא שכתוב (תהילים לד, ט): 'טעמנו וראו כי טוב ה'', והוא חש במתיקות וערבות התורה והמצוות, והפך לבעל תשובה גמור, צדיק יסוד עולם.

כל פעולה שאדם עושה, גם אם היא שגרתית בעבורו, מעשים שבכל יום ויום אם מכוון בה לשם שמים, לקיום רצון ה' - היא הופכת להיות מצוה גמורה, והעושה אותה יזכה בגינה לנצח נצחים.

כל קראצן הוא מצוה אם אך נצרף אליו את כונת הלב הראויה: "אשר קדשנו במצוותיו וציוונו להכין את הבית לכבוד חג הפסח כשהוא נקי מכל רבב של חמץ".

לרומם את הפעולות השגרתיות

השתתפתי פעם בבר בי רב דחד יומא, והאזנתי לדבריו של הרב שמחה כהן שליט"א, שסיפר שני סיפורים שהוא מכיר את גיבוריהם באופן אישי:

הסיפור הראשון - פלוני החליט לעשות מעשה טוב. הוא הכיר משפחה, אישה עם מספר ילדים שלא היתה להם פרנסה. לא יאומן כי יסופר: הוא לקח על עצמו עבודה, פועל או פקיד, כל יום, שמונה שעות ביום, ובסוף החודש היה מעביר את המשכורת שקיבל, בשלמותה, למשפחה הזאת! הסיפור הזה נמשך כבר שמונה שנים! מידי חודש בחדשו, בתחילת כל חודש, הוא נותן את המשכורת שלו למשפחה הזאת!

חוויה רוחנית יומית מדי יום אצלך במייל

'ניוזלטר' מלא וגדוש בתוכן תורני - הלכתי, אקטואלי ומרתק.
עם סיפורים, רעיונות, וזארתים ועוד...
בהגשה מקצועית עם טעם של עוד... להצטרפות שולח מייל ל-

dirshu@dirshu.co.il

הפורחת בכל יום..

הניוז היומי של דרשו.

אנו רואים בזמננו אנשים שמחמת שינוי האקלים בחודש ניסן, עצביהם מתערערים, הם יוצאים משיווי משקלם, ומצוות חג הפסח נעשות אצלם מתוך דאגה ועצבות וכעס, ה' ישמרנו. לא טוב לאדם לנהוג כך, אלא ישב את הבורא בכל פעולה שעושה, ויאמר שעושה אותה לכבוד חג המצות הנפלא!

הגאון רבי בן ציון מוצפי שליט"א, על ההכנות לפסח וזכרונות מבית אביו

משקלם, ומצוות חג הפסח נעשות אצלם מתוך דאגה ועצבות וכעס, ה' ישמרנו. לא טוב לאדם לנהוג כך, אלא ישב את הבורא בכל פעולה שעושה, ויאמר שעושה אותה לכבוד חג המצות הנפלא. וכמו כן בעת שקונה איזה דבר לכבוד החג, מלבושים, מאכלים ושאר צרכי החג - 'אמר האדם בפה מלא: "הריני קונה דבר זה לכבוד חג המצות".

(מדרשות וספרי)

מצה שמורה

מו"ר אבי ע"ה היה נוהג לטפל בעצמו בכל ענייני המצה - מזריעת החיטים ועד האפיה והאכילה בליל הסדר. תחילה היה זורע את החיטים בחודש מרחשון, וזכורני מעשה, שכאשר הייתי בגיל ארבע לערך, היה נותן בידי כמה גרגרי חיטה והיה תחילה חורש את הקרקע בגינה שעל יד ביתו, ואז היה זורק יחד עמי את גרעיני החיטה אל האדמה, ואומר ברגש רב: "הריני זורע לשם מצת מצוה", ולאחר מכן היה נוטע מקלות ועליהם קליפות ביצים כדי להבריא את הציפורים לבל יתקרבו לחיטים השמורות למצוה. והנה, בחודש סיון גדלו החיטים מאד עד שהגיעו לקומת אדם, ואז מור אבי ז"ל היה קוצר את החיטים במו ידיו, ושומר היטב את

מניעת הכעס בזמן ניקיון הבית

מה העבודה הזאת לכם. עבודת ההכנה לחג הפסח, עבודה קדושה ויקרה היא עד מאד, וכתב רבנו חיים פלאגי ע"ה [חיים לראש, דל"ז ע"ב], שכל אדם יזהר בנפשו שלא יכעס בימים שלפני חג הפסח כאשר בנות הבית ואשתו מנקות את הבית, ורהיטי הבית אינם במקומם, שמצב זה מביא לעיתים לחוסר נוחות ולכעסים ומריבות, ומכך יש להשמור מאוד מאוד. שהרי אם יצק האדם מתוך כעסו: "מדוע אתן עושות כך, ומי צריך את זה?" וכדומה - עלול הדבר להתפרש כשאלת הבן הרשע המואס בעבודת ה'. שהשואל שאלות מעין אלו בכעס, מראה על עצמו שמואס בעבודת חג הפסח וכבד עליו המשא ואינו מבין מדוע עלינו לקיים את מצות ביעור החמץ שהיא מצוה קדושה.

וכבר כתב מרן בשולחן ערוך [או"ח תמב, ו], שהנשים המנקות את כל הבית גם במקומות שאין מכניסים שם חמץ בכל ימות השנה, יש להם על מה שיסמוכו. עד כאן דבריו.

ועצה טובה היא שלא ידחה האדם את נקיון הבית כולו לימים הספורים שקודם החג, אלא יתחילו לנקות בזמן מוקדם ושינקוהו שלב אחר שלב. כאשר גמרו לנקות חדר אחד - יעברו לנקות חדר נוסף וכן על זה הדרך. כך יהיה תמיד מקום בבית בו יהיה סדר ובו ישהו בני הבית בזמן הנקיון, ובכך ימנעו מכעס ומריבה.

וכעין זה כתב רבנו אליעזר פאפו ז"ל בספרו פלא יועץ [ערך גלות], על המנהג שכבר היה בזמנו לפני כשלוש מאות שנה, שהנשים היו מגרשות את בעליהן מהבית בימים שלפני חג הפסח כדי שיוכלו לנקות את הבית ולהכינו כראוי לחג הפסח, והגברים היו יושבים בימים אלו בין תנור לכיריים, ועצבים על גלותם מהמקום הראוי להם בתוככי הבית. וכתב על כך שאין לאדם להתעצב על כך, אלא אדרבה - לשמוח, שהגלות הזאת מכפרת עוונות, כמו שאמרו רבותינו [ברכות נו, א ועוד]: "גלות מכפרת עוון". ואנו למדים מדבריו, שכל ההכנות לחג הפסח מכפרות על העוונות שנעשו במשך ימות השנה.

ובאמת בעוונותינו, אנו רואים בזמננו אנשים שמחמת שינוי האקלים בחודש ניסן עצביהם מתערערים והם יוצאים משיווי

החייטים בתוך שק מיוחד ובמקום מיוחד לבל יפול עליהן טיפת מים.

למחרת יום פורים של שנה הבאה - כשלושים יום קודם חג הפסח, הוציא את שק החייטים, ברר את הגרגרים אחד לאחד, והיו לו ריחיים של אבן בזלת מונעים ידנית שניקה אותן היטב, הושיבן על גבי קרקע ופרש מתחתיהן כמה שמיות וסדינים, והיינו טוחנים את החייטים כמה פעמים עד שנעשו קמח דק, ומנפים את הקמח שלוש פעמים.

בערב חג הפסח היה מוציא את הקמח ממחבואו, והולך לאפות בו את המצות בשמחה רבה ועצומה.

נמצא, שתהליך יצור הקמח למצת המצוה היה אורך כשנה וחצי, שהרי במרחשון זרע את החייטים, ובחודש סיון קצר אותן, ובחודש ניסן בשנה שאחריה טחן את החייטים ואפה מהן את המצות.

ואמר לי מו"ר אבי ז"ל, כי על ידי אכילת המצה השמורה זוכה האדם לנשמה טהורה וקיימת לכל השנה, וגם זוכה לרופאת הנפש והגוף, הינו שירפא את נפשו מתחלואיה - הן המידות הרעות והמגונות, וכן ירפא את גופו ממכאוביו.

כן היה מקפיד שכל פעולה שיעשה אי-מי מהעוסקים במלאכה, יאמר עליה כן בפרטות: "הריני נותן קמח לשם מצת מצוה", "הריני נותן מים, לש, עורך, מרדד, אופה - לשם מצת מצוה", והיה אומר שכל דיבור ודיבור פועל בשמים, ועל ידי כן תחול קדושת המצוה על הפעולה.

שאיבת מים שלנו

מנהגו של אבא ז"ל בסוף יום י"ג ניסן בשקיעה ממש, היה לשאוב מים מבור מי-הגשמים שבחצר בית הכנסת, ותחילה היה שוטף היטב את המשאבה והברז. וקודם השקיעה היה נוטל ידיו, ומכין כד של חרס נקי ומיוחד לפסח, ובזמן השקיעה היה אומר: "הריני שואב מים לשם מצת מצוה", ואומר בפיו אותיות א'-ב' וכן פרקי הלל בלא ברכה, ושואב המים וממלאם בכד חרס. אחר-כך מסננם בבד עבה, לוקח הכד ומניחו אצל החלון פתוח במקום שאין השמש זורחת בו ביום, ומכסה פי הכד בחתיכת בד. אחר עלות-השחר היה מסלק הכד משם ומצניעו במקום מוצל ונסתר עד עת אפית המצות.

אפית המצות אצל מור אבי ז"ל

זכור אזכור ותשוח עלי נפשי היאך היה מור אבי ז"ל מדקדק במצוות כחוט השערה, וכלים מיוחדים היו לו לצורך לישא, עריכה ואפיה, וכל ימות השנה היו מוצנעים במקום מיוחד, ויום לפני האפיה הסיק גיגית מים ענקית על ידי עצים, הוציא הכלים והגעילם אחד אחד, תוך כדי שהוא משנן לעוזריו ללא הרף את הלכות הגעלת כלים. ומידי שנה היה אופה בעצמו המצות אחר חצות היום אחר טבילת מאה חמישים ואחת טבילות במקוה.

בחצות היום בדיוק, הסיקו התנור בעצים במשך חצי שעה, והוא ז"ל בדק שהחצר כולה מוצלת. את הקמח שמר מכל משמר לבל

יראה פני השמש, וביום מעונן כיסהו בכמה כיסויים והניחו בארגז עם אויר מעל הקמח ומלמעלה כיסוי, וכן המים היו נסתרים מהשמש והעננים.

פעם אחת הודיענו מור אבי ז"ל מספר ימים קודם חג, כי השנה נאפה את המצות בשעה עשר בוקר, וכששאלתי לפשר הדבר, שהרי הידור מצוה הוא לאפות בערב חג אחר חצות, ומדוע נשנה ממנהגנו - לא השיבני דבר, אלא נטל עמו הקמח והמים וכל הכלים אל מקום התנור, ולקראת הצהרים הסתיימה מלאכת האפיה. אך הפריש חלה מן המצות - נפתחו ארובות השמים ומטר עז ניתך ארצה משך רוב שעות אחר הצהרים, ויהי לפלא.

מור אבי זלה"ה היה מפקח בעצמו על העובדים באפית מצות המצוה, שהכל יהא כדת וכהלכה במהלך נתינת הקמח ונתינת המים, נקיון הכלים מאבק קמח, וכן כלי הלישה והעריכה לבל ידבק בהם בצק, וכן באצבעות וצפורני העובדים. היה מכריז בקול: "כל פוררים שיפלו, הן בשעת לישא, הן בשעת העריכה, הן בשעת האפיה - יהיו בטלים ומופקרים כעפרא דארעא".

ובעת אפית המצות היה רב אבא ז"ל משמיע דברי תורה, והיו כל המשתתפים קוראים את ההלל תוך כדי עבודתם, כאשר מור אבי ז"ל קורא חצי פוסק - והקהל עונים אחריו חצי השני, וכן היה עושה בנעימה מראש ההלל, וכל העוסקים במלאכה והעוזרים משיבים אחריו, וכן על זה הדרך פסוק פסוק עד סיום ההלל.

מבעוד מועד הכין סל גדול עשוי מקלעי נצרים, עטוף בבד לבן, ובגמר האפיה, כשיצאו המצות מן התנור רכות ואפויות היטב מכל צדדיהן, והפריש מהן חלה, הניח בסל את המצות, והיה אומר: "אלו ערכן יותר מאלפי מרגליות", ונשא אותן בחיקו כמוצא שלל רב, ומצניען במקום מיוחד בתוך ביתו, ומשמרן כבבת עינו.

לאחר אפית המצות בערב הפסח, היה מור אבי ז"ל רץ כחץ מקשת להחליף בגדיו, ואחר כך הלך לו מיד לבית המדרש ועסק בתורת הנסתר בענייני החג, סודותיו וכוונותיו.

הכנת החרוסת אצל מור אבי ז"ל

להכנת החרוסת היה מור אבי ז"ל לוקח ענבים מיד לאחר חג הסוכות, בוחר את המצומקים שבהם, מייבשם בשמש, ומצניעם לחג הפסח לעשות מהם מיץ-צימוקים לארבע כוסות ליל הסדר, כי קשה היה עליו לשתות ארבע כוסות מיין ממש.

ואמי, עליה השלום, היתה לוקחת את הענבים הצהובים היותר טריים, מבשלת אותם בסיר של פסח באופן איטי כמה שעות ללא כל תוספת, עד שהיו נעשים בצבע נוטה לאדום, מסננת אותם בבד עבה, ושוב מבשלת אותם עד שהיו נעשים כצבע תמר, וסמיכים מאד, ומצניעה אותם לחג הפסח. בערב פסח היתה כותשת במדוכה מיוחדת לחג - אגוזים, שקדים ובונדוק, ואחר-כך היה מור אבי זלה"ה מערבם ומכין את החרוסת. ולא היו נותנים דברים חמוצים בחרוסת, כי עיקר החרוסת היא שתהיה זכר לטיט, ומערבים בה אגוזים ושקדים שחוקים וכדומה.

(קטעים מלוקטים מתוך הגדה של פסח 'לספר בציון')

בו במקום החליט לעלות אל הבימה. הרב שראה את האיש מתקרב אל הבימה היה בטוח שהוא מתכוון שוב להכותו... קפץ מיד הרב והצהיר לפני כל קהל הנוכחים בבית הכנסת שהחשדות נגדו בדבר הגניבה אינן נכונות כלל וכלל, ולא הוא שגנב...

מפנינו של הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א, על ענייני שבת הגדול

דרשת שבת הגדול

בהקדמה לספר 'ברכת אברהם' לגאון רבי אברהם אבלי זצ"ל, אב"ד פרנקפורט, מובא ספור מופלא, ממנו אפשר ללמוד כיצד התגבר הגאון הנ"ל על הניסיונות שעברו עליו.

המעשה התרחש ביום חמישי שלפני שבת הגדול, וגאב"ד פרנקפורט עדיין לא הספיק להכין את הדרשה אותה הוא אמור לשאת לפני הקהל, כנהוג בכל קהילות ישראל מקדמת דנא. טרדות העיר והשאלות המרובות שהגיעו אליו בימים הללו שלפני הפסח, מנעוהו מלהכין את הדרשה.

כיון שהגיע הזמן שבו היה מחויב כבר להכין את הדרשה, בקש להיכנס לחדרו, 'חדר הרב', ולהסתגר שם עם ספריו. ברם, בהיכנסו לחדר, הבחין שבדיוק באותה שעה עסקה אשתו הרבנית בניקוי החדר עמוס הספרים לפסח.

הבין הגאב"ד שניסיון הוא זה שנקרה לפניו, כדי לבדקו האם יתרגז או יקפיד על הרבנית, ויעיר לה מדוע התאחרה עד עתה בניקוי החדר, ולא עשתה זאת לפני כן.

לא אמר הגר"א אבלי מילה וחצי מילה, נגש לארון הספרים הוציא את הספרים הנחוצים לו להכנת הדרשה, ועזב את חדר, לא לפני שהודה לרבנית על המאמצים שהיא עושה להכנת הבית לפסח.

היות וחפש מקום שבו יוכל להסתגר עם עצמו, חשב הרב שהמקום המתאים לכך יהיה בבית השמש של בית הדין. הלך הרב לבית השמש, הקיש על הדלת פעם, פעמים ושלוש אבל אינו פותח. השמש הלך מן הסתם לקנות את צרכי החג, והרב עומד עם הספרים בידי, ודרשתו עדיין אינה מוכנה...

מבית השמש צעד הרב אבלי לבית הכנסת האורחים של העיר. בשעות אלה, אמר לעצמו, יהיה המקום פנוי, ולכן אוכל להתרכז שם בהכנת הדרשה.

אולם גם כאן המתין לגאב"ד נסיון נוסף, בדמותם של קבוצת ארחי פרחי ששהו בבית הכנסת האורחים, ודמותו של הרב שנכנס למקום, 'לא מצא חן בעיניהם', והם החלו להציק לו...

והרב עדין עומד עם הספרים בידי... בלית ברירה החליט הגר"א אבלי להמתין עד שחבורה זו תלך לישון ותירדם על הספסלים או אז, תהיה בידו אפשרות להכין את הדרשה

לשבת הגדול. המתין הגאב"ד בסבלנות רבה, עד שהארחי פרחי הלכו לישון, ואז הדליק את הנר והחל ללמוד.

אבל הספור עדין לא נגמר.

כעבור זמן לא רב התעורר אחד מבני החבורה ההיא, והבחין שמקלו ותרמילו אינם מצויים במקום שהניחם הוא החל לחפשם ולפתע ראה אדם יושב לאור נר, ואמר לעצמו שבודאי הוא הגנב, התנפל על הרב, והכהו, ואף השליכו החוצה...

הגר"א אבלי נמלט מהמקום כל עוד נפשו בו, והאיש רודף אחריו וצועק 'גנב גנב'...

בהקדמת ה'ברכת אברהם' לא מסופר היכן וכיצד הכין הגר"א אבלי את דרשתו, אבל הוא הכין אותה... כיצד אנחנו יודעים זאת? - כי המשכו של הספור שלפנינו התרחש בעת הדרשה...

קהל רב התקבץ בבית הכנסת בפרנקפורט כדי לשמע את דרשת שבת הגדול. בין האנשים שבאו, היו גם הארחי פרחי הללו. והנה, כאשר עלה המרא דאתרא לשאת את דבריו, הזדעזעו אנשים אלה לראות שהאדם שלעגו והציקו לו, בבית הכנסת האורחים. הוא לא אחר מאשר רבה של העיר.

מי שהזדעזע במיוחד היה האדם שהכה את הרב, בחשדו בו שהוא האיש שגנב את מקלו ותרמילו. הוא נבהל מאד לנפשו, והבין שעליו לפייס את הרב, וכמה שיותר מהר...

בו במקום החליט לעלות אל הבימה עליה ניצב הרב, ולבקש מחילה קבל עם;

הרב שראה את האיש מתקרב אל הבימה היה בטוח שהוא מתכוון שוב להכותו...

קפץ מיד והצהיר שהחשדות נגדו בדבר הגנבה אינן נכונות כלל וכלל, ולא הוא גנב את המקל והתרמיל... כך לפני כל קהל הנוכחים בבית הכנסת...

רק לחשוב כמה ניסיונות עברו על המרא דאתרא בפרק-זמן כל כך קצר!

והכל היה רק בגדר ניסיונות. וכיון שעמד בהם והצליח לשמור את עצמו לבל יתרגז, זה שמו לעולם וזה זכרו לדוד דור.

הביאו את כל המעשר (הפסרת שבת הגדול)

מצוה שהקב"ה לא יכול לעשותה...

הגר"י גלינסקי פגשני פעם בלכתי ברחוב, ושאלני חידה. תז"ל אומרים שאדם צריך לנהוג בדרך של 'מה הוא אף אתה'. איזה הוא הדבר, שאל הגר"י, שהקב"ה לא יכול לעשותו, והאדם כן? הייתי המום.

והגר"י השיב: תז"ל אומרים שתשע מעלות בצדקה, ואחת מהן היא לתת את הצדקה מבלי שהנותן ידע למי נתן. והנה, האדם יכול לקיים את הדבר, אבל הקב"ה תמיד יודע למי הוא נותן...

"סייע בעדי, כדי שאוכל לעזור לעניים..."

מסופר על בעל ה'שבט מוסר', שהיה אדם עשיר, עד שביום אחד עלו ביתו וחנותו באש, והוא הפך לעני גמור, ובביתו לא היה מה לאכול. כמובן שהגאון קבל את הגזרות שנחתו עליו באהבה גמורה, הצדיק עליו דין שמים, ואמר על הכל "גם זו לטובה".

בשבוע שלפני חג הפסח, פגש אותו עני ברחובה של עיר, החל למרר בבכי, אמר שאין לו מה לאכול, ושאל את ה'שבט מוסר' האם יוכל לעזור לו.

פשפש הגאון בכיסו, וראה שלבד מכמה פרוטות מעטות אין שם מאומה. הוא נזכר בתקופות שבהן היה באפשרותו לסייע לעניים, פרש ידיו לשמים, ואמר:

"ריבנו של עולם, הרי צוית בתורתך לעזור לעניי בית ישראל, ואני רוצה מאוד לעזור להם, כמו בתקופה שבה הייתי עשיר, אבל אין ביכולתי לעשות זאת. אנא סייע בעדי, כדי שאוכל לעזור לעניים" --- לפתע קיבל העני פנים חדשות, ואמר ל'שבט מוסר': "אני אליהו הנביא, ונשלחתי מן השמים כדי לנסותך; דע לך שדבריך האחרונים עשו רושם גדול מאוד בשמים, והחליטו שכיון שעל איבוד נכסיך ועל שאר הגזרות שבאו עליך אמרת 'גם זו לטובה', וקבלת הכל באהבה ואלו כשהתבקשת לעזור לעני, עמדת והתפללת לפני ה' שיסייע בעדך הרי שמעכשיו ואילך תחזור להיות עשיר כבתחילה, ותוכל לעזור לעניים,

למדנו מכאן, שאם אדם עושה כל מה שביכולתו, ומתאמץ לעזור לעניים, מן השמים עוזרים לו שיוכל לעזור יותר ויותר.

סיפר לנו הרב נטע שלמה זילבער, ממונסי שבארצות הברית, סיפור מופלא בענין חיוב הפרשת מעשר כספים.

הרב זילבער מוסר שעורים לפני קבוצה של יהודים חרדים במונסי, ואחד מהם סיפר לו שנתקל לאחרונה בתופעות משונות שלא ארעו לו מעולם.

ראשית, סיפר היהודי, הממשלה עיכבה ללא כל סיבה כמה תשלומים שהיתה צריכה להעביר אלי. מדובר בתשלומים שאין כל עוררין על זכותי לקבלם, ומצד שני אין למשרדי הממשלה כל תביעה נגדי בענין כלשהו, כך שלא צריך להיות להם שום תרוץ מדוע הם אינם מעבירים את הכסף.

כל האנשים שספרתי להם על העיכוב המוזר, התפלאו אף הם ואמרו שאין הם מבינים מה קורה כאן.

כשניסיתי לערב בנושא את פקידי הממשל, בדקו הם את הענין במחשב, ואשרו שאכן הממשלה צריכה לשלם את הכסף, ואין הם מבינים את פשר העיכוב. אבל הכסף לא הגיע.

דבר מוזר נוסף קרה לי, שהגם שיש לי רכב חדש, ושום בעיה לא צריכה להתעורר בו, אני נתקל חדשים לבקרים בבעיות שונות ומשונות, וגם אנשי המוסך אומרים בצורה ברורה שאין להם הסבר לתקלות אלו, עד שאחד מהם אמר ש'מישהו הטיל עין הרע ברכב שלך'...

התופעות לא פסקו, והאיש סיפר לרב זילבער שיותר מההפסד הכספי המכאיב לו ופוגע בכיסו, הוא מרגיש שתובעים אותו מן שמיא בדבר מסוים, והיה רוצה לדעת על מה ולמה. הקלקולים ברכב, האיחורים בתשלומים הממשלתיים, וכל יתר התופעות, נחתו עליו כולם באותו זמן, ולכן ברור לו שיש כאן מסר מן השמים.

כשהרב זילבער שאל אותו מה בענין מעשר הכספים שלו, התברר שאכן לפני שנה בדיוק הפסיק להפריש מעשר, מאחר שהוא בעל חוב גדול, ועובד מאד קשה למחיתו, ועדיין אין לו דירה משלו, ויתרה מכך - בתקופה זו הוא צריך גם לשדך כמה מילדיו שהגיעו לפרק 'האיש מקדש'.

הוא חישב ומצא במדויק שכל הבעיות והקלקולים החלו לצוץ מיד לאחר שהפסיק להפריש את המעשר.

האיש מספר שישב עם עצמו ועשה חשבון בענין ההפסדים שהיו לו, והתברר שאלה הגיעו לסך של שבעת אלפים וחמש מאות דולרים. והנה, המשכורת שלו היא אלף וחמש מאות דולר בשבוע, 'ובחישוב פשוט שעשיתי, הוכחתי לדעת שלאחר שלא הפרשתי מעשר במשך כל השנה האחרונה, הרי שחובי למעשר מסתכם בדיוק בסכום זהה, דהינו שהמשכורת השנתית הגיעה לשבעים וחמישה אלף דולר (אלף חמש מאות כפול חמישים שבועות), ועשירית מזה היא - שבעת אלפים וחמש מאות דולר. זה היה החוב שלי למעשר, וזה בדיוק היה הסכום שהפסדתי מהנזקים שארעו לי.

מיד לאחר שנוכח לדעת בגילוי המדהים, הפריש למפרע את הסכום הנ"ל לצדקה, וקיבל על עצמו לחדש מכאן ולהבא את נתינת המעשר.

וראה זה פלא; מיד לאחר מכן, הכניסה הממשלה לחשבוננו את כל חובותיה, וגם הבעיות שהיו ברכב פסקו לחלוטין.

(מתוך הגדה של פסח - 'חשוקי חמד')

"ראינו אצל הגאון רבי חיים פנחס שיינברג זצ"ל, את ה'צדיק גוזר והקב"ה מקיים'. ראינו לא פעם שבאו זוגות שלא נפקדו והיה מבטיח שיפקדו. לא מברך אלא מבטיח! בהזדמנות שאלתי אותו מהיכן יש לו את כח הברכה, ואמר לי ששמר על פיו מילדותו..."

הגאון רבי ישראל גנס שליט"א, על המגורים בשכנות עם ראש ישיבת 'תורה אור', הגאון רבי חיים פנחס שיינברג זצ"ל

"וְהוֹבֵא אֶל הַכֹּהֵן" (ויקרא י"ד, א')

הכתובת 'פנים מאירות 2' מוכרת עשרות שנים לתלמידי ישיבת 'תורה אור' לדורותיה, ככתובת של ראש הישיבה. לתושבי קרית מטרסדורף - ככתובת של המרא דאתרא, ולכלל עולם התורה ככתובת של זקן ראשי הישיבות, גאון מופלא בתורה, יראה והוראה, הגאון הגדול רבי חיים פנחס שיינברג זצ"ל. שוחחנו עם השכן הוותיק, הגאון רבי ישראל גנס שליט"א, שארבעים ושבע שנה גר בשכנות עם הגאון הגדול זצ"ל!

מה ראייתם כשכנים בבניין? שאלנו...

"ראש הישיבה זצ"ל והרבנית ע"ה היו כאב ואם לבנין. קשרי ידידות ואבהות. השתתפות בשמחות, התייעצות בכל דבר כמו טיפול רפואי וכדומה. תמיד התפלל וברך בחום. זאת במישור הכללי כשכן. במישור האישי היה נוסע מידי שנה ממחרת פורים עד אמצע אייר לחו"ל עבור הישיבה הקדושה, הוא הרגיש באחריות להשאיר את הקריה תקופה ארוכה שכזו ללא מורה הוראה, וביקש ממני (לפני למעלה משלושים וחמש שנה) שקצת אמלא את מקומו. זכיתי אבלחט"א להיות יד ימינו בכל מה שקשור לקרית מטרסדורף המעטירה. אנו כעת בבין הזמנים של ערב פסח, ובמשך השנים בימים אלו היו באים לא רק שאלות, אלא רבים שבאו לקבל הדרכה. הוא היה אב לתלמידיו."

אב לתלמידיו, מאי משמע?

"אני פוגש תלמידים שלו מלפני חמישים שנה, שעד היום הזה מרגישים תלמידים ודבוקים בו תמיד לאורך השנים. כשהוא בא להתגורר כאן הוא הגיע עם עשרות משפחות, והקריה קיבלה צביון אמריקאי בגלל משפחות אלו."

"היה לי אבלחט"א גם קשר רציף אתו בנוגע לדיני תורה, כשצרף אותי פעמים רבות לדיני תורה שהתקיימו במעונו. מדהים היה לראות את חכמתו ופקחותו העצומה בדיני תורה, כשהיו בעלי דינים קשים. זכורני פעם - לפני הבוררות ביקש קנין סודר ואמר לבעל דין: 'זה לא סתם קנין סודר, זה קנין סודר של מאה טליתות...' הוא הפחיד אותם לקבל את זה..."

"היתה לו מתיקות בדיני תורה, ותמיד רצה להגיע לפשרה. היה פעם

דיון בערב חג הסוכות, ובעל הדין רצה פסק ולא פשרה, אז הוא שאלו: 'קנית אתרוג כבר?' הלה השיב בחיוב. 'כמה שילמת עליו?' והלה נקט בסכום. 'אה, אתה מחבב מצוות, אביא לך עוד מצווה: מצווה לביצוע!' וכך דאג תמיד בחכמתו לעשות פשרה...

"זאת ועוד, ראינו אצלו רבות את ה'צדיק גוזר והקב"ה מקיים'. ראינו לא פעם שבאו זוגות שלא נפקדו והיה מבטיח שיפקדו. לא מברך אלא מבטיח! בהזדמנות שאלתי אותו מהיכן יש לו את כח הברכה, ואמר לי ששמר על פיו מילדותו. תמיד הוא ביקש במעמד הברכה שייתנו צדקה. פעם תמהתי בפניו: האם זו ברכה תמורת כסף? והוא הביא את דברי הגאון במשלי, שברגע שמקיימים מצוות צדקה יש כוח לברכה לחול, ואני הרי מבקש כסף עבור בני תורה עבור הישיבה! "הוא היה פעם אצל מרן הסטייפלר זצוק"ל, שנתן לו את ספרי ה'קהילות יעקב'. כששב לירושלים, שלח את ספריו ומרן הסטייפלר אמר לנכדו: 'דעו לכם שהוא צדיק הדור!'..."

אחרי עשרות שנות היכרות, מה אתם יכולים לציין מדמותו?

"הגמרא במגילה אומרת ששאלו במה הארכת ימים וענה: 'שלא הקפדתי בתוך ביתי ולא עמדתי על מידותי ולא הלכתי ד' אמות ללא תורה וללא תפילין'."

"מעולם לא הקפיד על הרבנית. תמיד כשבא הביתה האיר לה פנים, ופעם לפני כמה שנים כשחלתה נכנס ואמר לה 'שלום' ולא ענתה

אבי מורי ורבי, הגאון הצדיק בעל 'תפארת יחזקאל' זצ"ל, בתקופה שלפני פסח חוזר היה מהשיעור ובידיו חבילות כלים חדשים לחג. באיזו שמחה, באיזו התרגשות הביאם! פעם קנה בחנות הכלים ברחוב מלכי ישראל, ופעם בחנות שבמאה שערים כדי שלא לקפח אחת מהן, ששני המוכרים ירוויחו לפני פסח...

הגה"צ רבי אהרן טויסיג שליט"א, על ההכנות הנכונות לפסח

קמחא דפסחא

מרח"ב יוסף זצ"ל פתח הלכות הפסח בהלכה: "שואלין בהלכות הפסח קודם לפסח שלוש יום" (ארח חיים תכט, א), והוסיף הרמ"א זצ"ל: "ומנהג לקנות חטים לחלקן לעניים לצורך פסח". ובספר 'מראה אש' (אות צד) מסופר, שהצדיק רבי מרדכי מנדבורנא זצ"ל התגורר בשעתו בקרעסטיר, ושמע שאדם עומד לנסוע אל הצדיק רבי צבי הירש מליסקא זצ"ל, בעל 'אך פרי תבואה'. שלח אחריו, ובא. אמר לו: "אתה עומד לנסוע אל הרבי מליסקא?" אישר האי. אמר לו: "תאמר לרבי, שיש לי קושיא -

"המחבר כותב ששואלים בהלכות הפסח, וכותב הרמ"א: ומנהג לקנות חטים. ולכאורה אלו שני עניינים שונים, הדרשה, והעזרה לעניים. מה ראה הרמ"א להסמיכם בוא"ו החיבור ולצרפם יחדיו?" והוסיף: "כשיעניין בקושיא, תאמר לו גם התירוץ - "שאמר הרמ"א: מה לי ולדרשתו, ידרוש או לא, העיקר שיהיה לעניים מה לאכול!"... הגיע היהודי לליסקא, ומסר דברי הרבי מנדבורנא. שתק הרבי מליסקא.

כשהלך הרבי מליסקא לשאוב 'מים שלנו' לאפיית מצות המצווה, ראה אשה ממררת בבכי. שלח שישאלו לסיבת בכיה. התייפחה שאין לה מצות לפסח - כשאפו, לא היה לה קמח, עכשיו כשהשיגה קמח כבר לא אופים. אמר: "לכך רמז לי רבי מרדכי'לה!" שאב 'מים שלנו' ואמר: "איש לא יתפזר, אנו הולכים כעת לאפות עבורה מצות!"...

ועכשיו, לפני שאספר כמה מעשים, אספר סיפור כהקדמה נחוצה: רבן של ישראל, ה'חפץ חיים' זכר צדיק וקדוש לברכה, חבר ספרים רבים לזיכוי הרבים, ספרי הלכה ומוסר לרוב. בעצמו היה מסבב בקהילות ישראל ומציעם למכירה. בכל מקום בואו היה עולה לדרוש בפני עם ועדה בדברים היוצאים מן הלב. בעיקר דרש בשני נושאים: שמירת שבת קודש וידיעת הלכותיה, ומזכיר היה דברי ה'יערות דבש' (ח"ב דרוש ג, המובאים ב"משנה ברורה" בפתחה להלכות שבת) ש"מי שלא למד הלכות שבת על בוריין פעמים

ושלוש, לא יוכל להימלט שלא יקרה לו חילול שבת, הן דאורייתא הן דרבנן", וחומרת חטאי הלשון. מורגלים היו בפיו דברי הגאון מוילנא זצ"ל בביאור דברי הגמרא (שבת קנה ע"ב) שאין 'עני' מן הכלב שמזונותיו מצומצמים, ואין 'עשיר' מחזיר, שמזונותיו מצויים לו בכל מקום, שאוכל כל תועבה, סחי ומאוס. והיינו, שיש מצוות 'עשירות' שכל ישראל נוהרים בהן, כמאכלות אסורות בכלל וחזיר בפרט, ויש מצוות שלא זכו, כחטאי הלשון שעליהם אמרו (פסחים ק"ח ע"א) שהמספר לשון הרע ראוי להשליכו לכלבים, ואין נוהרים בזה - אם טיפת חלב נופלת לתבשיל עוף, ספק אסור דרבנן, וכבר רצים לרב וזורקים לאשפה, ומכשירים כלים. ולשון הרע, שעלולים לעבור בכל דיבור תשעה עשר לאוין, ארבע עשרה מצוות עשה וארבעה ארורים רחמנא לצלן, נעשה כהיתר...

כשירד מן הבימה, שמע יהודי מפטיר לשכנו: "צודק הדרשן! לא צריך לעשות כזה ענין משאלת בשר עוף בחלב..." "הוי!" זועק הנביא (ישעיה ה, כ), "הוי האומרים לרע טוב ולטוב רע, שמים חושך לאור ואור לחושך, שמים מר למתוק ומתוק למר!" "הזירות במאכלות האסורים המטמטמים את הלב (יומא לט ע"א) נאה ויאה, לא להקל בה חלילה, אלא להצביע על חומרת חטאי הדיבור, שהנכשל בהם!" "אומר הקדוש ברוך הוא לשר של גיהנום, אני עליו מלמעלה ואתה עליו מלמטה נדוננו" (ערכין טו ע"ב), רחמנא לצלן!

לפני כעשרים שנה עליתי בליל בדיקת חמץ לבית דודי, מרן הגאב"ד הגאון רבי ניסים קרליץ שליט"א, סמוך לחצות לילה. דודתי הצדקנית הרבנית קרליץ ע"ה, אמרה לי בחיוך: "עדיין לא הספקנו לעשות בדיקת חמץ. נכון שההלכה מורה שמיד עם צאת הכוכבים יש לבדוק, אבל מה נעשה שמאז לא פסק כאן זרם השואלים..."

מאוצרותיו הנפלאים של הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א

זהירות מכעס וקטטה

הכלל החשוב והיסודי הנוגע לכלל השנה ובמיוחד בחודש ניסן, הוא ענין הסבלנות ואורך הרוח, שמוכרח האדם להצטייד בהם במידה גדושה.

מטבע הדברים, ערב פסח, על מכלול המטלות הדרושות להיעשות בו, לוקח מהאדם כוחות רבים. המעמסה הגדולה של נקינות הבית מכל פירור חמץ, מסע הקניות הקדחתני וההכנות הרבות הנלוות להם, דורשים יגיעה וטרחה מרובה, והאדם מוכרח להרגיל את עצמו לא להתרגז ולא לרטון, לשמור על רגיעה ואצילות בכל המצבים ובכל הזמנים, ולהנעים את שהותו בבית. אחרת כל ההכנות עלולות להתלוות בלחץ ועצבים, מתח וכעס מיותרים, ונמצא שכרו בהפסדו.

האתגרים הללו דורשים הכנה ראויה ורצינית מראש, והיא נעשית על ידי כך שיתבונן ביקרת הימים ובחשיבות המצוות שמקיים, כך הוא יקבל הסתכלות מחודשת עליהן, ואז, גם אם הן עולות לו בכוחות רבים בקושי ובמאמץ, יגבר בו הרצון הפנימי לקיימן מתוך שמחה, בידיעה כי דווקא הקושי הזה מרומם אותו. כך הוא מקיים רצון השם, וזוכה על ידי זה להידבק בשכינה!

לפני כעשרים שנה עליתי בליל בדיקת חמץ לבית דודי, מרן הגאב"ד הגאון רבי ניסים קרליץ שליט"א, סמוך לחצות לילה. דודתי הצדקנית הרבנית קרליץ ע"ה, קידמה את פני כדרכה בחום ובלבביות רבה, ואמרה לי בחיוך: "עדיין לא הספקנו לעשות בדיקת חמץ. נכון שההלכה מורה שמיד עם צאת הכוכבים יש לבדוק, אבל מה נעשה שמאז לא פסק כאן זרם השואלים; אלה שבדקו בדיקת חמץ בזמן - באו לשאול שאלות לאחר שבדקו, ואלו שבדקו מאוחר יותר באו לשאול מאוחר יותר... כך שלמעשה עד עתה עדיין לא הספקנו לבדוק בדיקת חמץ..."

אך מיד הוסיפה בחיוך משרה רוגע ונינוחות: "אל דאגה, אנו מנקים ומכינים את הכל, ומשתדלים להדביק את הקצב, בסוף נגיע גם לזה..."

אני משער כי רבים אחרים שהיו עומדים קודם בדיקה בשעה כזאת, לא היו נשארים כה נינוחים ושלווים, והיו נכנסים ללחץ ועצבנות. אך

אצל רבי ניסים, ולהבדיל בין חיים לחיים רעייתו הצדקנית, תכונות אלו היו זמורות זר בבינתם, ואכן השתוממתי להיווכח כיצד השלווה והנעימות הכה מוכרת שלהם, נותרה בעינה.

אין זה אלא מפני שכל התנהלות חייהם נעה תמיד מתוך הכרה אחת ברורה, כי התפקיד היחידי שלהם כאן הוא עשיית רצון השם ותו לא, לשם כך הם נמצאים כאן בעולם הזה. עד עתה היה רצון השם שיתייחסו יפה לשואלים, וישיבו לשאלותיהם בסבלנות, וכעת רצון השם הוא שישלימו את העבודות בנחת ויעשו בדיקת חמץ בשעה מאוחרת. מה הטעם לכעס?! מדוע לאבד את מידת הסבלנות??

כך גם בליל הסדר עצמו, יש להיזהר בתכלית הזהירות לא להיכשל בכעס וברוגז. רבינו משה בן מכיר בעל 'סדר היום' כותב: "וראו לכל אדם לענג נפשו וגופו בלילה הזה ולהראות חירות בעצמו, וירחיק מעליו כל דאגה וצער שיש לו ממקום אחר, ואין צריך לומר שיעורר עתה מחדש שום קטטה ומריבה, אלא הכל יהיה שלום והנחה, ולא יתן פתחון פה לבעל דבר לחלוק".

דברים נוראים כותב החיד"א בספרו 'מורה באצבע' (אות רח), כי היות והלילה הזה מאיר כל כך, לכן השטן מבקש עילה להיכנס באחד מבני הבית, והחכם עיניו בראשו ינעל הדלת בפניו, וימנע בכל כוחו המריבה והקטטה שרוצה השטן להטיל בין בני הבית.

וכל זאת מלבד דברי הקדמונים, שכתבו דברים מבהילים על עצם החטא בליל הסדר; רבינו חיים ויטל כותב, כי מי שחוטא בלילה זה הרי הוא בסכנה גדולה. כך גם בעל ה'פלא יועץ' (פסח) כותב, שכשם שיש להזהר מאיסור חמץ כך יש להזהר מכל דבר פשע, משום שהרושם בפסח הוא גדול יותר מכל ימות השנה!

ואכן שמעתי מפי אחד הגדולים שעורר פעם אודות נקודה זו, ואמר: "אפילו אם ישפכו כל כוסות היין בשולחן הסדר. אפילו אם תסרח המפה ותתקלקל כל הסעודה כולה, אשתדל להישאר ניוח ושליח כמקודם... מראש לקחתי בחשבון שעלול להתרחש מצב כזה או אחר, והכנתי את עצמי נפשית לכך..."

ככהנה לימים אלו, יש להסב את תשומת הלב ולמקד את העבודה הרוחנית על נקודה זו, ובהמשך המאמר נבאר כיצד יצליח האדם להתנזר מכישלון הכעס.

תגובתו של רבי משולם אגרא כשנלקחו מצותיו

הסבא הגאון הצדיק רבי שמואל אהרן יודלביץ זצ"ל, בעל ה'מעיל שמואל', מיחידי הסגולה של גדולי וצדיקי ירושלים, היה רגיל לומר דבר נפלא:

בפרשת כי תשא אנו מוצאים שני פסוקים הסמוכים זה לזה, ועל פניהם לא נראה שישנו כל קשר ביניהם. נאמר: "אֱלֹהֵי מִסְכָּה לֹא תַעֲשֶׂה לָךְ; אֶת חַג הַמִּצּוֹת תִּשְׁמֹר שְׁבַעַת יָמִים תֹּאכַל מִצּוֹת אֲשֶׁר צִוִּיתָךָ לַמּוֹעֵד חֲדָשׁ הָאָבִיב פִּי בַחֲדָשׁ הָאָבִיב יִצְאֶתָ מִמִּצְרָיִם" (שמות ל"ד, י"ז-י"ח).

לכאורה, מדוע סמכה התורה את הפסוק 'אלהי מסכה לא תעשה לך' לפסוק 'את חג המצות תשמור' מה השייכות בין שני העניינים הללו?

מביא רבי שמואל אהרן את דברי בעל 'ראשית חכמה' (שער הענוה, פרק ב דף קסג) בשם הזוהר הקדוש שהמקרא של 'אלהי מסכה' בא להזהיר על מידת הכעס, כי מי שכועס ניתך ונעשה מסכה, רחמנא ליצלן.

אומר רבי שמואל אהרן, על פי זה תובן סמיכות הפסוקים זה לזה; כי הנה חג המצות הוא חג מלא במצוות וחומרות, חוקים והידורים, לכן באה התורה ומזהירה אותנו באזהרה יתירה על חומר הכעס בחג זה במיוחד, ללמדנו כי אפילו אם אדם חפץ להדר בתכלית ההידור במצוות ובאפיית מצות - אין שום הצדקה שיעשו מתוך כעס, לחץ או רוגז.

גם אם חברו לקח ממנו בניגוד לרצונו את המצות שנאפו בתנור ראשון, או שמא בגלל סיבות שונות לא השיג די מבוקשו באחת מן המצוות שחפץ לקיימן, אל ירע לבבו ויזהר עד מאוד לא לבוא לידי כעס. יבלום את עצמו ולא יתרגז או יתקוטט חלילה, כי אלף חומרות והידורים אינם שווים מאומה אם תגרם בעטיים התפרצות אחת של כעס, או ריב ומדון אף המזערי ביותר!

דוגמא נאה להמחיש הדברים, מביא רבי שמואל אהרן מעשה נפלא שסיפר מרן ה'חתם סופר' זצ"ל, אותו שמע ממשמשו של גאון הגאונים, גדול המשיבים והמזורים בדורו, רבינו משולם אגרא זצ"ל,

רבה של פרשבורג.

ה'חתם סופר' רכש הערצה עמוקה והערכה מופלאה לרבי משולם איגרא, קודמו ברבנות פרשבורג, והיה מבקש כסדר ממשמשו הוותיק לספר לו מעט ממה שראו עיניו במחיצת רבו הקודם - רבי משולם. באחד הימים שמע ממנו את הסיפור הבא:

חומרותיו של רבי משולם איגרא בעניין המצות היו למופת, והעיסוק סביבן נמשך כמעט כל ימות השנה; הוא שם עיניו על החיטים מעת שצמחו בערוגה שאין בה כל חשש גזל או חמץ. עמד על גבן בשעת הקצירה והטחינה, ודאג שיעשו בתכלית ההידור והדקדוק. שמר עליהן שמירה מעולה חודשים ארוכים עד לעת אפייתן למצות, ומאז השגיח עליהן כעל בבת עינו עד שעלו על שולחנו - שולחן מלכים בליל הסדר.

במהלך החג, כמובן, לא אכל רבי משולם שום מצה, מלבד אותן מצות שנוצרו מראשיתן ועד אחריתן תחת עינו הפקוחה, ובני הבית ידעו כי ישנן מצות מסויימות שנועדו במיוחד עבורו, ואין לאכול מהן או להשתמש בהן.

שנה אחת בליל התקדש החג, לפתע שמו לב בני הבית כי המצות המהודרות שהניח רבי משולם על השולחן קודם לכתוב לבית הכנסת - נעלמו. רבי משולם היה נוהג ללכת לבית הכנסת בשעה מאוד מוקדמת, בעוד היום גדול. חקירה ודרישה העלו את פשר היעלמות; המשרתת סיפרה לפי תומה כי את המצות הללו היא כתשה הבוקר ובישלה מהן מאכל כלשהו. כמובן היא נהגה כך מחוסר ידיעה כי היו הן מצותיו המושקעות והיקרות שהרב עסק בהן במשך כל השנה.

בהלה גדולה אחזה בכולם, הרבנית התעלפה. המשרתת שראתה את הרופאים נכנסים הביתה נסה על נפשה בבהלה.

רבי משולם שב מבית הכנסת לאחר התפילה, וראה את ההתקלהות מחוץ לבית. הוא ניסה לברר מה זאת, אך האנשים חששו לספר לו כי המצות שהיו כה חשובות לו, עליהן השקיע את מיטב כוחותיו, נכתשו למרק. רק השיבו לו בהססנות כי הרבנית התעלפה, אך ברוך השם כבר שבה רוחה אליה וכעת עזבו הרופאים את חדרה.

רבי משולם נכנס הביתה והחל לחקור את סיבת הדבר, עד שהוכרחו לגלות לו מה אירע עם המצות, בדאגה מה תהא תגובתו. אך לתדהמת כולם מיד שאל: "היכן המשרתת?", ובני הבית השיבו כי מרוב בהלה ברחו מן הבית. ציווה רבי משולם לצאת ולאתרה בזריזות, ולהודיע לה כי אין לו שום דבר נגדה והוא ממתין עבורה, ולא יסב לסעודה עד שתשוב. "וכי היא אמורה להצטער ולהבהל בגלל החומרות וההידורים שלי?" - שאל בפליאה את בני הבית...

אז פנה לרבנית ואמר בנינוחות ובשוויון נפש: "וכי רק הפרשבורגער רב אוכל מצות כשרות, וכל ישראל אינם אוכלים מצות כשרות? חלילה וחס מלחשוב כך! אמנם חייב אדם להדר כפי יכולתו וכוחותיו, אך אם רצון המקום שלא יעלה בידי השנה להדר כבכל שנה, אקיים את המצווה כהלכתה ואצא ידי חובת המצווה במצות של אחרים!..."

ה'חתם סופר' השתומם מהמעשה, ואמר כי סיפור זה מעיד למפרע, כי כל התעסקותו הרבה של רבי משולם איגרא סביב המצות היתה

השיב ה'לשם': "שנה שעברה, כיון שהתארחתי בביתכם, ויתרתי על הנהגותיי כדי לא להכביד עליכם, ואף ערכתי 'התרת נדרים' במיוחד לשם כך. וכי מה אתם אשמים שקיבלתי על עצמי הנהגות שונות! אולם השנה שזכיתי ברוך השם להסב במחיצת בני ביתי, שוב יכולתי להמשיך לאחוז באותן הנהגות שנהגתי כל השנים.

"אך כמובן", הוסיף ה'לשם', "הדבר מוסכם גם על אשתי הרבנית, כי ערכתי עימה הסכם מפורש קודם שנישאתי לה, להחמיר ולהקפיד בכמה חומרות והידורים שונים, לכן אני מרשה לעצמי לשוב ולהדר במה שהחמרת והידרתי בעבר".

כללו של דבר, ההידורים והחומרות במצוות, כשלעצמם מבורכים וראויים לשבת, אולם רק כאשר הם נעשים בשיקול דעת נכון ובריא, ואינם באים על חשבון אשתו ובני ביתו. אך אם החומרות וההידורים גורמים להכבדה כל שהיא, מעכרים את מצב הרוח בבית, או מרבים כעס ומדון, הרי שהצליח השטן לטרון את הקלפים בערמה, ולהפסיד מהאדם את כל הישגיו הרוחניים.

"אמונה נשפכת מבתי ישראל"

הדרך להינצל ממידת הכעס בימים טרופים ועמוסים אלו, היא לראות את פני הדברים בצורה חיובית ובעינים רוחניות. כשנחמיר להכרה שלנו כי כל המצוות שאנו עושים הן רצון אבינו שבשמים, ואנו זוכים לקדש ולכבד את השם מכוחנו והוננו, יתמלא ליבנו עליזות ושמחה, וכל העבודה שלנו תקבל צורה אחרת ואופי שונה, וכך יוקל הקושי הפיזי בקיומן.

דודי הגאון רבי משה קופשיץ זצ"ל, רבה של שכונת רוממה, סיפר בחביבות עובדה ששמע על אחד מגדולי האדמו"רים, שבשנה אחת כאשר התכוון לתקיעת שופר בראש השנה, נדחק השופר בין שפתותיו ונתלשו לו כמה שערות משפמו. בתחילה נעצב האדמו"ר בליבו, על שהתחלל היום הקדוש בשוגג על ידו. אולם מיד התנער מעצבותו, והרהר: "הרי כעת אני עומד להמליך את מלכו של עולם, כיצד אתעצב בליבי?!", השליך מעליו באחת את יצר העצבות וניגש לקיים את המצווה בשמחה וטוב לבב.

אמר רבי משה: בבתים שלנו בערב פסח קורים לפעמים דברים דומים. מתאמצים ויגעים, עובדים וטורחים לנקות את הבית מכל רבב. פתאום, 'ומי' לפני החג מגיח הילד מהמטבח עם פרוסת לחם בידו, ומפורר ממנה בכל החדרים, או מלכלך בידו משטח שעמלנו כה רבות לנקותו...

נכון, הדבר מקפץ ומכעיס. אך אם יבלום האדם את עצמו לרגע ויתבונן - הרי אני צריך להמשיך את עבודות ההכנה לחג הפסח מתוך שמחה, כי זהו הציווי האלוהי - תגובתו תהיה שונה, מתונה ונינוחה יותר. המחשבה הזאת מסוגלת להעביר את רוח הכעס ממנו, ויוכל להמשיך לעבוד מתוך שמחה ולנצח את המערכה!

אחד מגדולי ירושלים הצנועים, הגאון הצדיק רבי חיים אהרן טורצ'ין זצ"ל, ראש ישיבת 'מצויינים', עבר פעם לפני חג הפסח מלווה באחד מידידיו סמוך לחצר גדולה בירושלים. החצר היתה רטובה מכמות גדולה של מים שזרמו מצינורות ניקוז הבתים היישר אל שטח

לשם שמים בלבד, כי אין ספק שאילו היתה לו איזו שהיא פניה, היה כועס בעל כרחו.

רבי שמואל אהרן הוסיף על כך, כי יתכן שגם רבי משולם איגרא הבין את סמיכות פסוקי התורה כפי שהסברנו קודם: "אֱלֹהֵי מִסְכָּה לֹא תַעֲשֶׂה לָךְ: אֵת חַג הַמִּצּוֹת תִּשְׁמֹר שִׁבְעַת יָמִים תֹּאכַל מִצּוֹת". 'אלהי מסכה' היא אזהרה על ענין הכעס, והסמיכה לה התורה את ענין המצוות, להזהיר במיוחד לא לכעוס על עניין המצוות, ורבי משולם קיים זאת בפועל כאשר הגיע נסיון לידו!

נאמר כאן יסוד חשוב עד מאוד; 'אל תהי צדיק הרבה' על חשבון הזולת! החומרות וההידורים אינם חזות הכל! לא דבקים בהם בכל מחיר, גם כשהדבר מביא לכלל כעס, מתח, אי נוחות או הכבדה בבין אדם לחברו. אדרבה, כאן יש לאמץ את הבחינה של "כל ערום יעשה בדעת", לדעת ולהבחין היכן ראוי ורצוי להדר ולהחמיר, והיכן דווקא יש להרפות ולקיים את המצווה בלי הידורים וחומרות.

הרה"ג רבי יוסף זייבלד שליט"א, מחנך ותיק בתלמוד תורה 'תשב"ר' בבני-ברק, שיתף אותנו בסיפור נפלא על ענין זה, אותו שמע בצעירותו מפי מורו ורבו, הגאון הצדיק רבי אריה לוי זצ"ל:

כאשר עלה לארץ הקודש, המקובל האלוהי הגאון הקדוש רבי שלמה אלישיב זצ"ל בעל ה'לשם', הוא הגיע בגפו, ובני ביתו באו בעקבותיו מאוחר יותר. בשנה הראשונה עוד התגורר לבדו בדירה קטנה בירושלים, ומקורבו הגדול ואיש סודו, רבי אריה לוי, דאג לכל מחסורו, סעדו ותמכו, והיה בא ללמוד עימו סודות התורה בקביעות מידי לילה.

בהגיע חודש ניסן הזמינו רבי אריה להתארח על שולחנו ב'ליל הסדר'. באורח נדיר נענה ה'לשם' להזמנה בחיוב, ולאוסרו ושמחתו הגדולה של רבי אריה לא היו גבולות. רישומי החג במחיצתו של ה'לשם' לא משו מזכרונו כל השנים. רבי אריה היה אומר בהתרגשות, כי אינו יודע בשכר מה זיכה אותו הקדוש ברוך הוא לארח על שולחנו את הרב הדומה למלאך, המקובל האלוהי הקדוש הזה...

רבי אריה ידע היטב, עד היכן מגיעה מידת הזהירות ודקדוק ההלכה של ה'לשם', ולכן נכנס אליו ימים אחדים קודם החג, וביקש לשמוע מפיו אלו הידורים וחומרות הוא נוהג להקפיד בפסח, כדי שיוכל להורות לבני ביתו לנהוג כן עבורו. אך ה'לשם' השיב בפשטות: "אין לי שום חומרות מיוחדות, סומך ובטוח אני על הכשרות בביתכם בעיניים עצומות, וכפי שתנהגו כך אנהג!".

לשנה הבאה, כאשר חזר ה'לשם' והיסב עם אשתו הרבנית ל'ליל הסדר' בביתו הפרטי, סיפרה הרבנית לרבי אריה בימי החג כמשיחה לפי תומה: "בעלי מהדר הידורים כה רבים בפסח, דברים שלא שמעתי בשום מקום שמהדרים בהם".

שמע זאת רבי אריה והשתומם, ומיהר לשאול את ה'לשם' ביראת כבוד: "תורה היא וללמוד אני צריך! מדוע שנה שעברה כששאלתי את רבינו במה להדר, השבתם כי אינכם נוהגים הידורים וחומרות מיוחדים, ואילו השנה אני שומע מהרבנית אחרת?"

יהודי אחד ראה אותו פעם, בשעת קיום מצווה מתוך חרדה ויראה גדולה, ושאלו: "האם לכך התכוונה התורה? שנקיים מצווה מתוך 'עצבים'?!". השיבו הרב מבריסק: "אמור נא לי: אם הנך יוצא לרחוב ובכיסך יהיה מיליון דולר, האם תלך כרגיל, או שמידי פעם תמשמש בכיסך ותבדוק שהכסף ברשותך?". כמובן שהאיש השיב לשאלה בחיוב...

הרה"ג ר' יחיאל מאיר צוקר שליט"א, על ההכנות לפסח

"וְקָרַבְתִּי אֵלֵיכֶם לְמִשְׁפָּט וְהִיִּיתִי עַד מְמַהֵר בְּמִכְשָׁפִים... וּבְנִשְׁבָּעִים לְשָׁקֵר וּבְעֵשְׂקֵי שָׂכָר שְׂכִיר אֲלֻמְנָה וְיִתּוּם וּמִטִּי גֵר וְלֹא יִרְאוּנִי אָמַר ה' צְבֹא-וַת" (הפסרת שבת הגדול)

המשגיח רבי שלמה וולבה זצ"ל, היה מעורר על דבר פלא: אם נתבונן בתוכן ההפטרה בשבת שלפני פסח, נמצא דבר תמוה: לכאורה, היו צריכים לתקן בערב פסח, שהוא זמן הגאולה והאמונה, הפטרה מענין הגאולה והניסים והנפלאות, והנה במציאות ההיפך הוא הנכון: בשבת הגדול אנו קוראים הפטרה שכולה תוכחות:

"וקרבתי אליכם למשפט, והייתי עד ממהר במכשפים... ובנשבעים לשקר, ובעשקי שכר שכיר אלמנה ויתום ומטי גר ולא יראוני אמר ה' צבא-ות: כי אני ה' לא שנית, ואתם בני יעקב לא כליתם: למימי אבתים סרתם מחקי ולא שמרתם, שובו אלי ואשובה אליכם אמר ה' צבא-ות, ואמרתם במה נשוב: היקבע אדם אלקים כי אתם קבעים אתי, ואמרתם במה קבענו: המעשר והתרומה" (מלאכי ג', ה'-ח'). שואל המשגיח זצ"ל: מה הטעם בזה? מדוע ראו חז"ל צורך לקבוע לפני פסח הפטרה כזו דווקא?

לפני שנביא את תשובתו נקדים לכך סיפור

רבי לייב בקשט זצ"ל פגש פעם את אחד מגדולי האדמו"רים בארצות הברית. האדמו"ר פנה אליו ואמר: "הרי אתם מתלמידיו המובהקים של המשגיח ר' ירוחם זצ"ל. העולם אומרים שר' ירוחם הינו גדול הדור במוסר, אלא אמרו לי איזו שיחה ששמעתם ממנו!" ר' לייב חזר בפניו על אחת משיחותיו של ר' ירוחם בענין: 'כי יצר לב האדם רע מנעוריו' - שיחה בנויה לתלפיות, דבר דבור על אופניו, על המידות הרעות השוכנות בלב האדם ועל תפקידו של האדם לחטט בעמקי נפשו למצוא את המידות הרעות החבויות שם ולבערן.

כשסיים אמר לו הרבי: "השיחה בנויה להפליא, המקורות הוארו באור יקרות, אבל תמהני: מדוע להתעסק כל היום בפסולת? כאן קינאה, כאן תאוה, כאן כבוד - הכל אשפה! למה להתעסק באשפה? אצלנו, אני מעלה את החסידים לגבהים, אני מדבר איתם בענייני אלוקות, ומכיון שעסוקים הם באלוקות ממילא מתבערת האשפה. כשעוסקים במיליונים ממילא אין חשיבות לעניינים פשוטי ערך". שאלתו של הרבי הציקה מאד לר' לייב. בצר לו הוא פנה למשגיח רבי

יחזקאל לוינשטיין זצ"ל והציגה בפניו: "מדוע יש לעסוק באשפה? הרי אפשר לעסוק בעניינים גבוהים - והאשפה תעלם ממילא!" ר' יחזקאל ענה לו בחמש מילים: "דארציילט הים ועגן ששון'ס הויז" - תספר לו על מה שקרה לבית של ששון. ומה באמת קרה לבית של ששון?

סיפר ר' לייב, שחכם ששון היה גביר גדול שהגיע לשנחאי מכלכותא שבהודו. בשנחאי הוא קנה מגרש ענק ובנה עליו טירה מפוארת. לאחר תקופה מסויימת היה נראה לו שהבנין שוקע מעט. הוא קרא למהנדסים שבדקו את יסודות הבנין וקבעו פה אחד כי הבנין בנוי כהלכה, ואין שום פגם המצדיק שקיעה. אבל הבנין המשיך לשקוע עוד ועוד, עד שאחד המהנדסים החליט לבדוק את עברו של המגרש, והוציא את המסמכים הנדרשים ממשרדי העיריה בשנחאי. ואז נתגלה הסוד: כל האזור הוא היה בקעה גדולה ששימשה במשך שנים אתר לפינוי אשפה. במקום נערכו אלפי טונות של אשפה שהצטברו במשך השנים. משגדלה העיר שנחאי החליטו להעביר את אתר האשפה לאזור אחר והשאירו את האתר כמות שהוא. שנים עברו ואז הגיע סוחר ממולח וביקש לרכוש את המגרש כולו. כמובן ששטח שאין בו כל שימוש נמכר לו בפרוטות ממש, ואז החל להכשיר את השטח לבניה. שפכו על ערמות האשפה כמויות עצומות של חול שכיסו את האשפה. את החול שפכו ודחסו מעל

יקיימן כראוי.

השיב האיש: "לא אסתמך על שמא ואולי...". הרב הבין לליבו, שכן מיליון דולר אינם סכום של מה בכך... ועל זו הדרך אילפו בינה: "דע לך שבשבילי מצוה אחת שווה יותר ממיליון דולר! וכיצד אסמוך על 'מסתמא'?"...

הרב חנניה צ'ולק שליט"א אשר זכה לשמש את הרב שך זצ"ל בשנותיו האחרונות, סיפר כי פעם ביקשו מרן זצ"ל שיוריד לו ספר מהמדף העליון בארון הספרים. כשהגיש את הספר למרן, הוא לא קיבלו אלא נתן לרב צ'ולק את מפתח הכספת, וביקשו להכניס את הספר פנימה... כמובן שהוא עשה כפי שהתבקש. כשהשיב לו את המפתח שאלו מרן: "האם נעלת את הכספת?" ענה לו: "כן!". הוא חזר ושאלו בדאגה: "האם אתה בטוח?" ולמרות שהשיב בחיוב, ביקשו הרב שך שייגש נא שוב ויבדוק שהכספת אכן נעולה היטב... כשחזר מבדיקת הכספת עם תשובה חיובית, שאל את מרן על מה ולמה כל ההתרגשות הזאת? ענה לו מרן: "ראיתי בספר הזה פשט נפלא בסוגיה מסויימת, ואני חפץ לחזור עליו שוב ושוב, וחוששני שמא מישהו ייקח את הספר ללא רשות, ולא אוכל לחזור וללמוד את הדברים בפנים...!".

הרי לנו, שלכל אדם יש דבר שיקר לליבו, ושבו הוא משקיע את כל מעיניו, ומי שענייני מצוות חשובים בעיניו - מתאמץ ומשקיע בהן את כל אונו ומרצו, ותמיד חושש הוא לאבדן.

לאחר שביערנו את החמץ, עומדים אנו ומייחלים להשיי"ת שכשם שבינתנו נקי מכל שאור וחמץ - כך ליבנו יזדכך ויתנקה מהיצר המנסה להכשילנו בכל עת, אבל קודם לכן, כלל לא חשנו כי היצר הרע פועל בקרבנו, והעניין יתבאר על פי המשל הבא:

לפני כמה עשרות שנים הופיעה בעיתון כתבה, על מבצע שערכה עיריית תל אביב, בו מבקשת היא לפנות גרוטאות ישנות שנאספו

האשפה עד שהתקבל שטח מישורי חלק הראוי לבנייני מגורים. הוא הביא מהנדסים שיבדקו את המגרש, ולאחר שאושר שהכל תקין, הגיש בקשה לבנות במקום בנייני מגורים. ומה קרה? התוצאה לא הרחיקה לבוא. האשפה כדרכה הלכה והתפרקה, החולות שכיסו אותה החלו להידלדל, והבניינים כולם החלו לשקוע.

הכל ברור - יסודות שבנויים על אשפה, גם אם יהיו עמוקים וחזקים - אין להם סיכוי לשרוד!

בעזרת הסיפור הזה באר ר' יחזקאל את שיטתו של ר' ירוחם: אי אפשר לבנות ארמונות של אמונה, על הררי אשפה. עניינים גבוהים ושיחות על אלוקות שייבנו על המידות הרעות הטמונות בלב - סופם לשקוע ולהתמוטט, כמו הבניין של ששון...

על פי דרך זו, מיישב תלמידו של ר' ירוחם, הרב וולבה זצ"ל את סדר ההפטרות: פסח הוא זמן חיזוק האמונה. הרי כל המהות של פסח היא: 'והגדת לבנך' - המסירה לדור הבא של עיקרי האמונה. כשרוצים להקנות אמונה, מוכרחים קודם לכן לנקות את האשפה, לעבוד על תיקון המידות. לא תהיה שום תועלת, אם נסביר לשכל את האמונה ללא עבודה על המידות.

לכן דווקא לפני פסח תיקנו חז"ל לקרוא את הפטרת 'וערבה', שיש בה תוכחה ומוסר על העניינים שנדרש בהם תיקון.

כשהדבר יקר - הדאגה לו גדולה יותר

מצוות בדיקת חמץ נעשית מתוך דקדוק עצום ויראת שמים, כשיהודים בכל אתר ואתר מקדישים זמן רב מזמנם ומאמץ בלתי מבוטל, כדי לקיים את המצווה באופן מושלם ולהישמר מכל 'משהו' של חמץ העלול להיות בבית.

אחת מדמויות המופת, אשר נודעה בזהירות מופלגת בכל הנוגע לקיום מצוות, היתה דמותו של הרב מברסק זצ"ל, אשר כל קיום מצווה נעשה אצלו מתוך פחד ויראה עצומים, מחשש שמא לא

לפני חמש שנים הייתי כאן בבית, אבל בנסיבות אחרות לגמרי, סיפר האיש למרן זצ"ל, הייתי גוי ובאתי לקנות את החמץ, והזדמן לי לעמוד על דמותו של בעל הבית...

הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א מספר על הגוי ובנו שהגיעו למרן הגרי"ש אלישיב

לקראת שבת מלכתא ויקרא חלק א' מיוחד לחג הפסח, להזמנות: 02-560-9000

בחצרות הבתים.

אחת החצרות היתה מרווחת במיוחד ושייכת לזקן מתושבי העיר, שעיסוקו היומיומי במשך עשרות שנים היה 'צבירת גרוטאות'... היהודי היה רוכב על תלת אופן במשך רוב שעות היממה, נובר בכל פח אשפה מזדמן, מחטט בערמות פסולת, מחפש ומחפש עד שהיה מוצא את הגרוטאה החביבה עליו, מעלה אותה על עגלתו, ודוהר לחצרו על מנת לשמרה שם.

כך במשך שלושים שנות עמל ויגיעה, צבר בחצרו ערמת גרוטאות נכבדה, שגבהה הגיע קרוב לשלוש קומות בנין, ברדיוס של שלוש מאות מטרים! לצורך פינוי החצר הזו נזקקה העיריה ליותר ממאה וחמישים משאיות אשפה!

בכתבה בעיתון סופר, שכאשר קיבל הקשיש את המכתב המודיע על הפינוי המיועד, הכריז בפני כל אוזן קשובה כי הוא לא ייתן לגעת אפילו בפריט אחד, ולא ינשלו אותו מרכושו... בתחילה הוא אכן ניסה למנוע את הפינוי בצו בית משפט, אבל הפסיד במשפט. כשבאו לפנות את השטח, הוא עצר את הפועלים בגופו ממש, כשרקע בידי וברגליו, וניסה לחסום את כניסת המשאיות, עד שעצרה אותו העיריה בצו בית המשפט, כי לא יכלה לעמוד בפני התנגדותו העזה...

בסופו של דבר הוכתר המבצע בהצלחה, והחצר פונתה לחלוטין. היא שינתה את פניה לבלי היכר, שכן תחת האנדרלמוסיה ששררה במקום, שלחה העיריה פועלים של מחלקת הנטיעות, והם השקיעו רבות כדי להפוך את החצר לפינת חמד: מדשאה ירוקה רחבת ידיים החלה לצמוח, ולצידה פרחי נוי ועצים נאים. מערכת השקיה אוטומטית פעלה אחת ליומים, והפיחה בצמחיה רוח חיים, גם ספסלי ישיבה נוחים הותקנו בחצר לרווחת הקשיש, ולמקום היתה עדנה.

כעבור מספר חודשים, החליט אחד מכתבי העיתון לחזור אל אותו זקן, ולבדוק מה מעשהו בתנאי החיים החדשים... הוא התקרב אל

החצר וראה את הקשיש יושב בגינתו הנהדרת, מתענג על יופיה ועל הדרה.

הוא ניגש אליו בעדינות, וביקש לשמוע ממנו איך הוא מרגיש היום במקום, והזקן עונה לו בחיוך רחב: "מה אומר לך... יש חיים לאחר המוות! אחרי שלושים שנה שמחתי לגלות שהשמש זורחת החל מחמש בבוקר ולא רק מהשעה עשר... ועוד יותר, במשך שלושים שנה את אור השמש עד השעה עשר... ועוד יותר, במשך שלושים שנה סבלתי מקוצר נשימה, כי כמויות האבק כאן היו נוראיות, נחשים ועכברושים היו אורחי הקבועים... יתושים ופרעושים מילאו את ביתי לאלפיהם. עכשיו, כבר אינני סובל מקוצר נשימה, ונחשים ועכברים אינם עוד. האוויר הצח ממלא את הראות, והבריאות שלי טובה יותר... בקיצור, ביום אחד הפכתי צעיר בשלושים שנה!"...

נשאל נא את עצמנו, איפה היה הזקן הזה שלושים שנה? כלום לא ראה שחצרו רוחשת עכברים ונחשים? לא שם לב שביתו שורץ מעופפים? איך לא הרגיש שהוא חי במזבלה ציבורית? התשובה פשוטה ביותר: "מי שחי באשפה אינו מרגיש!!!". עומד איש תברואה מאחורי משאית מלאה בזבל, והוא נושם עמוק מלא ריאותיו אשפה מצחינה, ובטוח שאין עוד אוויר צח שכזה... כולו מתענג בקראו 'מי זקוק לבשמים מלאכותיים כשיש ריח טבעי של הבורא'...

כאשר היצר הרע חי עם האדם - הוא לא אורח שלו אלא הופך להיות הוא בעצמו! ולכן האדם לא חש כלל שיש עמו יצר הרע! הוא שקוע כל כולו ביצריו כטובל בהררי זבל מצחין, וכבר אינו מרגיש במחנק הנורא!

רק בשעה שמזדכך האדם ומטהר את עצמו - מתחיל הוא לחוש בהמצאות היצר בקרבו ומתפלל לבוראו שיעבירונו ויסלקנו מתוכו.

(לקט מתוך שיחות הגדה של פסח 'דורש טוב')

• דף היומי בבלי

• דף היומי בהלכה

• ווארט או סיפור לפרשת השבוע

• שידורים חוזרים מאירועי 'דרשו'

• סיפורי צדיקים ותוכניות מיוחדות

הכל במקום אחד

קו השיעורים של 'דרשו' *4992 או 077-2222-666

18 ש"ח ופסח כ

יש לנו הצעה מיוחדת עבורכם

פסח בפתח וזה הזמן להתחדש במתנה יחודית, סדרת הספרים המצליחה 'לקראת שבת' ויקרא א'-פסח

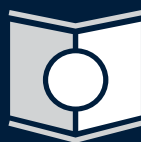
ארגון 'דרשו' ו'אחינו' במבצע ענק, של מתנות יוקרה שישמחו מאוד אתכם ואת המקבלים ממכם.

והמשלוח עלינו. תרמו לארגון 'אחינו' החל מ-18 ש"ח לחודש, וקבלו מתנות:

סט הספרים המבוקשים 'משנה בררה' מהדורת 'דרשו' וספר 'לקראת שבת'

ויקרא-פסח. ובנוסף קבלו כרטיסי הגרלה בסכום מצטבר של 50.000 ש"ח.

להצטרפות וקבלת המתנות:

Dirshu
דרשו ד' ועוזו
קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

שור ושמח

תורמים 18 ש"ח למשך 16 חודשים סך התרומה 288 ש"ח

ומקבלים מתנות

ס'ט 'משנה ברורה' דרשו'

ספר 'לקראת שבת' - ויקרא א', פסח

2 כרטיסי הגרלה על 50.000 ש"ח

מסלול מס' 25 - המתנה בשווי 538 ש"ח

מוקד 'דרשו' 02-5609000

היא התדפקה על הדלת, ובפיה שאלה שביקשה אמה האלמנה לשאול את הרב: "ליל הסדר קרב ובא, ורצונה של אמא הוא לצאת ידי חובת שתיית ארבע כוסות, האם אפשרי הדבר לעשות זאת בכוסות חלב, או לא?"

הרב מיכאל ספראי, מצוות מוקד 'הישיבה' של ארגון 'אחינו', מסכם את פעילות זמן חורף

מאחורי כל משפט וכל מעשה. אין ספק כי התורה הקדושה אותה למדו בעוז ובעמל, היא זו שהבינה מדעם ונתנה להם אפשרויות שכאלו.

אנו, ב'מוקד הישיבה', רחוקים שנות אור מגדולי ישראל אלו, אולם התפקיד אליו נשלחנו מחייב אותנו גם כן להשתדל לרדת לעומקם של דברים, לחדור מאחורי מסכות ומילים, כדי להבין את שורש הבעיה על מנת שנוכל באר היטב את דבריו ורצונותיו של בן שיחנו, העומד מעבר לקו ומצפה למענה המיטבי שיעזור לו בבעיה, באתגר או בהתמודדות העומדת לפניו.

בסייעתא דשמיא אנחנו זוכים לסכם זמן חורף מוצלח של אלפי שיחות עם בחורים מכל קצוות עולם הישיבות: ליטאים וחסידים אשכנזים וספרדים, בני ישיבות גדולות וקטנות, ותתפלאו לשמוע יש גם שיחות מהורים של בחורים או מאברכים, שגם אחרי שנישאו זוכרים את המוקד כמקום בו יוכלו לשתוח את ספקותיהם ולבטיחם בחשאיות מוחלטת ולקבל עצה ותושיה. באין שיחה הדומה לחברתה כמו שאין בחור הדומה לחברו, ובכל שיחה אנו נושאים עיניים לקב"ה שירנו מה שיאמרו והבינו מה שידברו, להבין היטב את הנאמר וגם להבין את מה שלא נאמר, את הסיבה ואת המסובב. ברוך ה' אנו זוכים ליטול עצה מן הזקנים ראשי הישיבות והמשגיחים שליט"א שזכה בהם דורנו, ומהם ועל פיהם אנו פועלים.

נתפלל להמשך סייעתא דשמיא, שנזכה להיות לעוזר ואחיסמך לכל בני הישיבות המסולאים בפז, השוקדים על תלמודם בכל אתר ואתר, ושכבוד שמים ולימוד התורה הקדושה יתרבה על ידינו.

מוקד 'הישיבה' של ארגון 'אחינו' פועל בימי בין הזמנים במתכונת מצומצמת, אך ניתן להיעזר בנו גם בימים אלה במספר 18-20-1800

אנו עדיין עומדים לפני חג הפסח, אך באוויר כבר מורגשת אווירת החג עצמו, כמו גם טעמיו וריחותיו. הבה נטעם גם מטעמו של הסיפור הבא, שאירע בעיירה בריסק עת כיהן בה כרב רבינו בעל הבית הלוי זצוק"ל:

באחד מן הימים הסמוכים לפסח דפקה על דלת הרב ילדה ואולי היתה זו נערה, ובפיה שאלה שביקשה אמה האלמנה לשאול את הרב: "ליל הסדר קרב ובא ורצונה של אמא הוא לצאת ידי חובת שתיית ארבע כוסות, האם אפשרי הדבר לעשות זאת בכוסות חלב או לא?"

הבית הלוי לא ענה, אלא נכנס אל מטבח ביתו והתחיל לארוז ממאכלי החג שכבר היו מוכנים בביתו בקפידה עבור ליל הסדר, מצות ויין בשר ודגים וכל מיני מטעמים. כשסיים לאסוף ככל הנצרך, חזר אל השואלת ומסר בידה את החבילה ואמר לה לומר לאמא שבאופן זה השאלה כבר לא תבוא למעשה בעז"ה.

לתמיהת אחד מבני ביתו מדוע טרח הבית הלוי לשלוח משלוח מנות כה מכובד, את כל הנצרך לליל הסדר בעוד שלשואלת לא היה חסר, על פי שאלתה, אלא יין בלבד, השיב הבית הלוי: "הגע בעצמך, אילו היה לאלמנה זו בשר לקיים בו שמחת החג כלום היה עולה על דעתה לקיים ד' כוסות בכוסות של חלב, ואם גם בשר לא השיגה ידה, אם כן מאין לה מצות מהודרות לקיים בהם מצות עשה של אכילת מצה? ולכן הבנתי משאלתה שחסרים לה כל צורכי החג, ומיהרתי לשלוח לה את כל הנצרך כדי שתוכל לקיים שמחת יום טוב בשלמות".

ומפסח אצל הבית הלוי נעבור לתשעה באב אצל נכדו הרב מבריסק זצוק"ל: פעם אחת, בהיותו בעיירת המרפא, שהה שם בחור מישיבת נובהרדוק שאף הוא בא להתרפאות כמו שנהוג היה באותם הימים לאגור כוחות בעיירות נופש אלו.

באותה שנה חל תשעה באב בשבת ונדחתה התענית למוצאי שבת. מיד במוצאי השבת קרא הגרי"ז לאותו בחור נובהרדוקער וציווה עליו להבדיל על חמר מדינה ולשתות. לתמיהת הסובבים מה ראה על ככה, ביאר הגרי"ז: בחור מישיבת נובהרדוק, אשר חרטה על דגלה את ההתנזרות מהנאות העולם ואת ההסתפקות במועט, שהוצרך ובא לעיירת מרפא, על כרחך שהוא חולה מסוכן במצב של פיקוק נפש ואם כן אסור לו למנוע את עצמו מאכילה ושתיה אפילו שעה קלה...

גדולי ישראל ניחנו במבט נרחב וחודר על כל סיטואציה שנתגלתה לעיניהם. הם ידעו להבין ולהשכיל את עמקי הנפש ורבידיה המונחים

אמר ה"פני יהושע": 'בתחילה חשבתי כי 'שבת הגדול' זו תהיה 'שבת תשובה' עבורכם, כי תשובו מחטאתכם אשר חטאתם נגדי, עתה אני רואה שזו תהיה 'שבת תשובה' עבורי...

צרו סיפורים על 'דרשת שבת הגדול'

אמר הפני יהושע: 'בתחילה חשבתי כי 'שבת הגדול' זו תהיה 'שבת תשובה' עבורכם, כי תשובו מחטאתכם אשר חטאתם נגדי, עתה אני רואה שזו תהיה 'שבת תשובה' עבורי, כי אני אשוב לעיר אחרת סמוך ונראה לפרנקפורט'. ואכן עבר לגור ב'אופנבוך' הסמוכה.

מדוע התעקש ה'חתם סופר' שתלמידו ישמע את 'דרשת שבת הגדול' שלו?

אמו של הר' יצחק פראג זצ"ל היתה אלמנה, ולקראת פסח ביקשה מבנה שישוב הביתה, 'הלכתי למורי ורבי מרן החתם סופר זצ"ל' - מספר ר' יצחק - 'להיפרד ממנו ולבקש ממנו את ברכת הדרך, אמר לי ה'חתם סופר': 'איצקל, אינך נשאר לדרשת שבת הגדול שלי?!', 'כמובן שנשארתי' - מספר ר' יצחק.

במוצאי שבת הגדול, כבר היה סמוך לחג הפסח, באתי שוב למור' ואמרתי לו שהיות והזמן קצר מוכרח אני לנסוע לאימי שתחי', ושוב אמר לי ה'חתם סופר': 'איצקל, אחרי ה'דרשת שבת הגדול' שלי אתה עוד מסוגל לנסוע?!

'אך אני הייתי צעיר לימים' - מספר ר' יצחק - 'לא ירדתי לסוף דעתו ולמרות הכל החלטתי לנסוע'.

הוא כתב לי תעודת הצטיינות, ליווה אותי, ונתן לי את ברכת הדרך, אך נאנח ואמר: 'איצקל, בעיירה שלך בוערת אש...

בעיירה שלך בוערת אש..., תיזהר מאוד....!'

'מה אומר ומה אדבר' - סיים ר' יצחק את סיפורו - 'אז היתה עיירתי מלאה בחכמים וסופרים, היום אפי' כוס מים אינני יכול לשותות אצל בני...!'

הרב ישראל ליוש

כשלא שואלים גם לא דורשים!

כאשר היה רבי צבי הירש ברלינר זצ"ל רב במאנהיים, שנה אחת לא מסר דרשה בשבת הגדול.

כששאלו אותו ה'בעלי בתים' מפני מה הוא מבטל מנהג כה חשוב 'דרשת שבת הגדול', כמקובל בכל קהילות ישראל?

השיב: חז"ל אומרים 'שואלין ודורשין בהלכות הפסח קודם הפסח שלוש ימים', ולכאור' תמוה מהו כפילות הלשון שואלין ודורשין?

אלא, כוונת חז"ל: אימתי דורשין בהלכות הפסח? כששואלין! במקום שהבעלי בתים מתעניינים בהלכות הפסח, הגעלת כלים,

הלכות מצה וכו', אבל כאן בקהילתנו רואה אני שאין לכם שאלות בהלכות הפסח, כנראה כולכם כבר יודעים להורות היתר לעצמכם,

ולכן אינכם מטריחים את הרב, אם כן, בעיר כזאת, פטור הרב גם מלדרוש 'דרשת שבת הגדול'...

דרשת שבת הגדול שכאילו נאמרה

היו שנים בהם לא נשא הגה"ק רבי יואל טייטלבוים מסאטמר זצ"ל דרשה בשבת הגדול, היו אלו שנות המלחמה, בהם נרדף האדמו"ר ע"י הנאצים ימ"ש, וצרות ומכאובים רבים עברו עליו בשנים אלו.

פעם אחת בעת אמירת 'הגדה של פסח' כשאמר 'ויענונו כמה שנאמר...'

סיפר האדמו"ר שהיה רב אחד שרק מעט אנשים הופיעו ל'דרשת שבת הגדול' שלו, כשנעמד אותו רב לשאת את הדרשה אמר: כתוב בהגדה 'במתי מעט כמה שנאמר...'

א"כ מאחר שאנחנו רק 'מתי מעט' ואין לפני מי לדרוש, נסתפק ונצא ידי חובה 'כמה שנאמר' - כאילו אמרתי דרשה, וירד ולא נשא את הדרשה.

אף אנו נמליץ ונאמר - אמר הסאטמר רב - על השנים שלא זכיתי לומר 'דרשת שבת הגדול' מחמת הצרות שעברו עלי, 'ויענונו' - מחמת העיניניים והצרות שעברנו, 'כמה שנאמר' - היא נחשב כאילו היתה דרשתי אמורה...

שבת הגדול - שבת תשובה

בשנת תק"א נבחר הגאון הגדול בעל ה'פני יהושע' זצ"ל לרב הראשי בפרנקפורט, לאחר תקופה קצרה נאלץ הרב לעבור לווריימזא בגלל מחלוקת שפרצה בעיר. הוא שהה שם כמה שנים, ובשנת תקי"ג

ביקשו ממנו פרנסי העיר פרנקפורט לשוב לעיר. לקראת שבת הגדול הוא הסכים לשוב אל העיר, ורצה לדרוש 'דרשת שבת הגדול', אך מתנגדיו, בעלי המחלוקת החציפו פניהם, והפריעו לו בדרשה.

לשליחת תגובות לכותב הטור הרב ישראל ליוש, כתבו ל: israel.layosh@gmail.com

בני המשפחה לא ידעו את נפשם. משהו מוזר עובר על ביתם, זה כמה ימים שהפכו כבר לשבועות. כל יום, בדיוקנות וללא איחורים וחסורים, הציפור מתייצבת על משמרתה, ומפירה את השקט בצפצופיה ודפיקותיה על החלון...

מה חיפשה הציפור העקשנית בבית משפחת כהן כל יום בקביעות?

הרה"ח ר' אשר קובלסקי שליט"א

"זאת תהיה תורת המצרע" (ויקרא י"ד, ב)

ברכוש גדול ובשלל רוחני עשיר ומגוון יצאנו מימי הפסח, צועדים בשמחה ובהתרגשות לימי הקיץ הבעל"ט, ושבים לימי השגרה המוארים והחמימים מתמיד. האביב עודו כאן, פורח ומלבלב, מלווה אותנו אל תחנת הכח השבועית - פרשת השבוע, ממנה אנו שואפים מלוא ריאותינו אויר הרים רוחני צלול ורענן, מאוצרו הטוב של בורא עולם.

כבר בתחילת הקיץ ממתנה לנו פרשת השבוע הנוכחי, ובאוצרה - החיים עצמם. 'מי האיש החפץ חיים', כולנו נרגשים לגלות את הכלי והדרך המשפיעים יותר מכל על אורך ואיכות החיים שלנו, אותו משהו שכביכול אינו בשליטתנו - לדאוג לחיינו ולאורך ימינו, אך לאמיתו של דבר זה תלוי רק בנו, כי החיים והיפוכם ביד הלשון.

הלשון שלנו היא איבר נסתר מעין רואים, חבוי מאחורי כספת כפולה של שיניים ושפתיים. למרות זאת, לא פעם הלשון נשלחת למשימות מאות פעמים בדקה, נעה, שולחת וחלילה משתלחת - כמעט ללא מחשבה. הקושי הגדול ביותר הטמון בלשון, הוא הפער האינסופי, העמוק והעצום, בין קלות הנעת הלשון לכל עבר ללא מחשבה והתבוננות, לבין המשמעות האדירה - המועילה או חלילה ההרסנית, היצירתית או חלילה המזיקה - שבכל תנועה של הלשון שלנו.

העוצמה האדירה הטמונה בלשון, נחשפת גם בהתבוננות במשמעות הדיבורים היוצאים מפינו. ה'חובות הלבבות' מגלה סוד מבהיל, שכדאי לזכור אותו ולהבין את עומקו:

יכול יהודי להסתובב בעולם הזה 120 שנה, לבצע אלפי מצוות מדי יום, להתפלל בכוונה וברגש, ללמוד מאות אלפי שעות, לקיים מיליוני מעשי חסד - וברגע האמת, בעולם האמת, לגלות שהוא ריק מכל, יצא מהעולם הזה נקי מנכסיו. כל זאת בגלל שהיה משתלח בלשונו, היה מדבר בגנותו של רעהו.

כמו כאן, גם בשמי שמים יש מערכת של 'העברות בנקאיות'. אדם צובר רבבות מצוות, מיליוני מעשים טובים, מיליארדי זכויות, וחלילה - בהינף לחיצות לשונו מעביר את הכל לפקודת רעהו, רק כי דיבר עליו לשון הרע... כמה עצוב, כמה מאכזב, כמה נורא: חסכוניות של עשרות שנים יורדים לטמיון, בגלל מילים מיותרות!

כולנו יודעים, שהשל"ה הקדוש מציע לנו עצה טובה ומועילה, שלפני סיום תפילת העמידה - נאמר פסוק המתחיל ומסתיים באותיות בהן מתחיל ומסתיים שמנו הפרטי. וזאת, כדי שלא נשכח את השם שלנו ביום הדין, לאחר 120 שנות חיינו. כלומר, מסתבר, שבעולם האמת אנו עלולים לשכוח את השם שליווה אותנו בנאמנות לכל אורך חיינו, והזכרת הפסוק הזה - היא סגולה שהדבר לא יישכח.

ודבריו אלו מעוררים פליאה של ממש: היתכן כדבר הזה? הלא אנו יודעים כי הכל גלוי וידוע לפני בורא עולם, כל נסתר ונעלם - זכור ביום הדין. דווקא השם הוא שיישכח? מכל מיליוני הפעולות והמעשים העוברים בסרט נע מחיינו בעולם הזה, השם הוא שייעלם מזכרונו? הפרט החשוב הזה יישכח?!

חושף הכהן הגדול מאחיו, ה'חפץ חיים' זצ"ל, ביאור מרטיט: בוודאי שכן! כי האדם זוכר כל מיני פעולות שעשה, מצוות שקיים, עבירות שלא עבר, וכל כיוצא בזה. והנה, בבואו לשמים ומעבירים את מעשיו לנגד עיניו - הוא עלול לגלות היסטוריה שלא הכיר: מצוותיו נעלמו מתסריט חיו, ועבירות שמעולם לא עשה - חדרו לתוך ההיסטוריה האישית שלו! הוא עומד בשערי בית הדין השמימי ושואל את עצמו 'האם זה אני?!' - היתכן שעשיתי את כל המיוחס לי כאן? להיכן נעלמו כל מצוותי?!'

זהו הרגע המביש, המטלטל, בו הוא מגלה כי שמו, תוכנו, מהותו - הכל שונה. שמו הפרטי אבד, ההיסטוריה שלו איננה. הנשמה סופקת את כפיה באימה, לא מזהה את עצמה במראה הנשקף לנגד עיניה.

וזה קורה רק בגלל סיבה אחת: כי הלשון לא היתה שמורה כהלכה, כי האדם לא היה זהיר בכל היוצא מפיו. מעתה אין פלא שכל מצוותיו ומעשיו הטובים עברו לאדם עליו דיבר סרה, וכל העבירות של אותו פלוני המדובר לרעה - עברו אליו, והוא מחוייב בגינן!

ולכן, מגלה ה'חפץ חיים', את הפסוק המתחיל ומסתיים באותיות השם, אומרים בסיום תפילת 'אלוקי, נצור לשוני מרע ושפתי מדבר מרמה'. כדי להזכיר לכולנו 3 פעמים ביום כמה כדאי לפעול ולהתאמץ, להתמסר ולהיזהר לנצור את הלשון מרע, לשמור את השפתיים מדיבור בגנות הזולת. כי רק כך נוכל להבטיח שזוהה את עצמנו במראה שתשתקף לעינינו ביום הדין הגדול, שנמצא את פעולותינו בתסריט ההיסטוריה האישית שתתפרש מולנו בשערי שמים!

הבה ניקח את המסר הזה לתשומת ליבנו, ובעיקר לתשומת לשוננו. זה המסר העולה מפרשת השבוע העוסקת בדיני המצורע - הנענש בנגעים על דיבור לשון הרע, וזה מה שישפר את אורך ואיכות החיים שלנו לאין ערוך. הבה נתבונן במה שיוצא מפיו, הבה נחשוב רגע לפני הנעת לשוננו, נלמד את ההלכות כדי שנדע כיצד לפעול, נוותר על דיבור שהוא ספק מותר. שומר פיו ולשונו - שומר מצרות נפשו!

עקשנות ציפורית יומיומית...

את הסיפור המפעים הבא קיבלנו מפי גיבוריו, מילה במילה. זהו סיפור שמדהים את כל שומעיו, וככל שהוא לא יאמן - כך בדיוק הוא קרה. וזה דבר המעשה:

היה זה לפני כשנה, בכ"ד בניסן תשע"ז, בשעת צהרים בהירה ונעימה. בחלון בית משפחת כהן, בקומה השלישית של בנין המגורים ברחוב אגרות משה 5 בשכונת רמת שלמה בירושלים, התייצבה לה ציפור דרוו רגילה למראה, בעלת מקור מחודד במיוחד...

הציפור שנראתה רגילה לכל דבר, התייצבה על אדן החלון, נתמכת מעת לעת בסורגים המקיפים אותה מכל עבר, והחלה מנקרת, נוקשת, מצפצפת, מכה בחלון. כשזה קורה במשך דקה שתיים - זה סביר. כשזה קורה במשך 10 דקות - זה מעט מוזר. כשזה קורה במשך כל היום - זה משונה מאוד, מאוד מאוד משונה!

אך כשהדבר חוזר על עצמו יום אחר יום - זה כבר הרבה יותר ממשונה, זה מסיט את תשומת הלב ומתחיל לנקר בראשם של בני הבית. הציפור התייצבה מדי בוקר, בחריצות ובזריזות, בעת הנץ החמה. מאז, במשך שעות ארוכות ולפעמים עד שעות אחר הצהריים המאוחרות - היתה מכה במקורה, מצפצפת בפיה, מנקרת בשולי התריס, מקפצת בעצבנות על אדן החלון. כל נסיונות הגירוש, תליית דיסקים, הצבת דחלילון - לא הועילו. כלום לא עזר, כלום.

יום ועוד יום חולפים, ובני המשפחה לא ידעו את נפשם. משהו מוזר עובר על ביתם, זה כמה ימים שהפכו כבר לשבועות. כל יום, בדייקנות וללא איחורים וחסורים, הציפור מתייצבת על משמרתה, ומפירה את השקט בצפצופיה ודפיקותיה על החלון. גם אם נפלה מהחלון, הוטמנו לה מכשולים, גורשה בחמת זעם - תמיד מצאה את הדרך לחזור ולהתייצב באותו חלון, למצוא מקום לכפות רגליה

ולחוסף להכות ולצפצף בעוצמת ווליום הולכת וגדילה... הענין המוזר הוסיף ונמשך, ובני הבית כבר ניסו כל פדיון נפש אפשרי, זעקו בגרון ניהר 'מחול לך', וערכו סביבה סיבובים, תיקונים, פרקי תהלים ועצות אחרות. כל סגולה נוסתה, כל כלי טכני, רוחני, גשמי או מקצועי - נוסה והוכתר בכישלון מוחץ. שוב ושוב הציפור כאן, לא מתכוונת לוותר על ההרעשות שאינן פוסקות...

כבר חלף יותר מחודש ימים של סיוט מתמשך, ולאחר חג השבועות החליט ראש המשפחה, הרב אהרן כהן, לגשת לכותל המערבי ולשאת תפילה חמה מעומק הלב, כדי להבין מה הרמז הנשלח אליו משמים באמצעות הציפור, מהו הקול אותו עוף השמים מוליך אליו. לאחר שנשא תפילה נרגשת, נזכר ביונתן בן עוזיאל עליו נאמר שעוף הפורח מעליו נשרף, והרהר לפתע, שאולי בספרו - תרגום יונתן בן עוזיאל על המקרא, ימצא את הפיתרון לבעיית הציפור...

הוא החליט לחפש בתרגום יונתן בן עוזיאל, למצוא מקום בו הוא דן בנושא הציפורים. כשפתח את פרשת השבוע הנוכחי - פרשת מצורע, הביט בתרגום ובפירושו ונחרד מהגילוי המרעיש שלפניו. עיניו ניצתו באחת, ידיו רעדו, הדברים הכתובים פשוט החרידו את נפשו - - -

שתי ציפורים היה מביא המצורע, שנענש על דיבור לשון הרע, ביום טהרתו. האחת נשחטת, והשניה משולחת לחופשי. מגלה התרגום יונתן את מטרת שליחת הציפור לחופשי, כדי שאם חלילה יחטא שוב היהודי בלשון הרע ועתיד ללקות בצרעת, תשוב הציפור המשוחררת לביתו, תנקוש ותזכיר: לא אדוני! אל תיכשל שוב בלשון הרע! זכור נא את הציפור שהבאת בעבר לאחר הצרעת, שמור פיך ולשונך!

הרב כהן נרעד. האומנם? ציפור נוקשת בחלון - זו משמעותה? ענין של תיקון חטא לשון הרע? על מה מדובר?! הוא החל להרהר בקורות אותו, מבקש להבין מה קרה. ואז נזכר:

בתו, בהיותה נערה, למדה מדי ערב שתי הלכות בספר 'חפץ חיים'. זה היה מנהג המבורך, אותו שמרה במשך תקופה ממושכת ללא הפסקה: יום אחר יום היתה מוצאת כמה דקות שקטות, ומתיישבת ללמוד הלכות לשון הרע. בחודש אדר שחלף כמה חודשים קודם - התחתנה הנערה ובנתה את ביתה, ומאז - פסק מביתו קול לימוד הלכות לשון הרע!

לא יאמן! בביתו עלה ברמה קול לימוד הלכות לשון הרע במשך שנים, אך לפתע הדבר נפסק בחודש אדר. ובחודש ניסן החלה הציפור להתייצב בחלון, נוקשת ללא הרף, מבקשת משהו! היתכן כי דווקא זו הסיבה שהביאה את הציפור לחלוננו? האומנם היא מתייצבת להזכיר את חובת הלימוד היומי וההתחזקות בשמירת הלשון?!

עוד באותו יום, קיבלו על עצמם הרב כהן ובני ביתו להתחזק בלימוד שמירת הלשון, לא לוותר על לימוד ההלכות מדי יום. וראו זה פלא - שלולא סופר לנו מפי הרב כהן בעצמו היה קשה להאמין לו - אך אלה הן העובדות ללא כחל ושרק:

ביום המחרת התייצבה הציפור בחלון, הביטה אל תוך הבית, אך כבר

מהמקרר לארון הספרים ומהשיש עד הכיריים • כל מה שצריך לדעת על בית נקי וכשר לפסח

לקט מיוחד על ענייני החמץ מהגאון רבי יהודה אריה הלוי דינר שליט"א

השימוש בקומקום השמלי

מיחם מים פשוט (מפלסטיק עם גוף חימום מבפנים) הגם שמשתמשים בו כל השנה רק למים, בכל זאת יש לחשוש אולי נפל שם פירור בשעה שמלאו אותו או בזמן שעמד על גבי השולחן נדבקו מבחוץ פירורים ואח"כ נפלו לתוכו, ולכן אם רוצה להשתמש בו בפסח צריך לנקותו היטב מבפנים ובמיוחד מתחת לגוף החימום, ושוב להרתיח בו מים ובוזה הוא מגעיל אותו בעצמו, ועדיף לקנות חדש לפסח.

ניקוי השולחנות ומשטחי השיש - האם חייבים להגעיל אותם או מספיק לצפות אותם. ומה עם הקרמיקות

ניקוי השולחנות, מה שכתוב בשו"ע (ס' תנ"א סע' כ') שצריך להגעיל את השולחנות ואת משטחי השיש, זה נוגע לאלו שמשתמשים עם השיש כמות שהוא, אלו צריכים לעשות הגעלה וניקוי כמו שכתוב במשנ"ב. אבל היום נוהגים שמניחים כיסוי על השיש כדלהלן, ולכך אין צריך הגעלה. ומה שצריך לעשות הוא לנקות את השולחנות ואת משטחי השיש עם מים חמים וסבון. מה שיורד מה טוב, ומה שלא - הוא בחזקת מטונף קצת שאין צריך לבערו. ואח"כ שמים עליו משטח פלסטיק, או פ.וי.סי, או נייר כסף עבה שלא יקרע, ואין בזה כל בעיה.

ויש חומרא, שאפילו אם מכסים את השיש, יש להקפיד שלא להניח כלי ראשון שיורד מהאש, ישר על כיסוי השיש. אלא, יש להניחו על משטח עץ או כל דבר אחר שיהיו שני כיסויים בין הכלי ראשון לבין השיש, משום שהרבה פעמים נשפכים מים על השיש מתחת לכיסוי של פסח, והם מתחממים מהסירים החמים ובולעים מהשיש בליעות חמץ ומחמיצים את כלי הפסח.

בקרמיקה על קירות המטבח, כנגד הגובה של הסירים שעומדים

כתוב בפסוק "לא יראה לך חמץ ולא ימצא לך שאור". הגמרא דורשת שלך אי אתה רואה אבל אתה רואה של אחרים ושל גבוה.

כלומר מהתורה מספיק שבערב פסח יאמר שכל החמץ שיש לי בבית ובכל מקום שהוא, אני מפקיר אותו והוא כעפרא דארעא, ומהתורה הוא צדיק גמור, דאף שיש לו חמץ ברשותו, כיון שאינו שלו אינו עובר ב'בל יראה'.

אך חכמים חששו שאפילו אומר בפיו שהוא מפקיר חמצו, אך בלבו אינו חושב כן משום שאינו רוצה להפסיד ממונו. ועוד, שאם ישאיר את החמץ בתוך ביתו, יבוא בימי הפסח אדם הרגיל במשך ימות השנה לאכול חמץ, ויפתח את הארון ועלול למצוא שם לחמניה או עוגה ויבוא לאוכלה, לכך אמרו חז"ל

שאסור שיהא חמץ ברשותו וחייבו לבער את החמץ ולעשות בדיקת חמץ לוודא שלא ישאר ברשותו שום דבר חמץ. וכל זה כאמור מדרבנן.

מכירת החמץ והשכרת מקומו לגוי

האם צריך לסגור את החמץ בארון מיוחד, והאם ניתן למכור חמץ גמור

מעיקר הדין אפשר למכור לגוי את החמץ, ואז אין החמץ שלו, ואין בו חיוב ביעור. אכן אסור שהחמץ של גוי יהיה ברשותו, דמאחר ואנו רגילים בחמץ כל השנה, יש חשש שיאכלו אותו, לכן משכירים לגוי גם את המקום של החמץ, וכן סוגרים את החמץ בארון ומוכרים אותו לגוי וכותבים "מכור", נמצא שהוא חמץ של גוי ברשות הגוי. ואפילו מדרבנן אין שום איסור.

יש המקפידים שלא למכור חמץ גמור לגוי כי חוששים להערמה, שאין בדעתו למכור, שלא תמיד מוכרים בלב שלם. אבל מעיקר הדין, אם מכר לגוי החמץ אינו שלו ואינו נמצא ברשותו, ואין בזה שום חשש. וכשיש לו רק תערובת חמץ הרבה מקילים לכתחילה למכור לגוי.

עד כמה צריך לנקות את הכלים מהחמץ, והאם אפשר למכור כלי לגוי פעם היו מנקים כל כלי וכלי, ככתוב בשו"ע (סימן תנ"א ותנ"ב בהלכות הפסח) כי היו משתמשים באותם הכלים בכל ימות השנה ובפסח, ולכן במצב זה היו צריכים לנקות כל כלי וכלי, והיה צריך להוריד את הידיות בכלים המיועדים להגעלה.

היום, לא משתמשים בפסח בכלי היום יום. ולכן אין חיוב לנקות את כל הכלים! אלא יכול לשים את הכלי בארון ולמכור לגוי את החמץ הדבוק בו ולהשכיר לו את מקום הכלים, שזהו חמץ של גוי ברשות הגוי, ולא למכור לגוי את הכלים שאם כן הם יצטרכו טבילה לאחר הפסח.

על השיש ונוגעים בקרמיקה (ויש בהם בליעות של חמץ), יש לשים ניילון עבה חד פעמי או נייר כסף וגם זה לא חיוב אלא חומרא. (ולאדים שמגיעים למשטחי הקרמיקה אין צריך לחשוש, כיון שהם כבר קרים).

איך מכשירים את הכיורים במטבח, ולמה לא להצמיד את כיורי פסח לכיור מאד קשה מבחינה הלכתית להכשיר את הכיורים. ולכך יש לנקות אותם היטב עם מים חמים, ולהניח בתוכם כיור פלסטיק או אלומיניום המיוחד לפסח, וכאן יש מקום להיזהר: **שלא למקם את הכיור המיוחד לפסח על הכיור החמץ, שאולי מים חמים שיצאו בפסח "יחברו" את שני הכיורים, לכן יש להגביה מעט את הכיור של פסח (וכגון ע"י אבני משחק כגון דופלו או לגו...).**

ובאם יש סתימה בפסח, והמים עולים בכיור, אף שע"ז ישנו חיבור בין הכיורים בדיעבד אין לחוש, כי החיבור הוא ע"י מים מלוכלכים, אבל לכתחילה יש להיזהר בכך.

במקום יציאת המים בכיור, יש לשפוך מעט אקנומיקה, דעל הצד שנשאר שם חמץ שראוי לאכילת כלב, הרי הוא נפסל בכך.

איך מכשירים את הברזים שבמטבח, והאם חייבים לעטוף את הידיות יכול להיות שיש להם דין של עירוני מכלי ראשון, כי מים חמים זורמים בהם מהדוד שמלמעלה, ואח"כ זה בא באופן ישיר לתוך סיר של חמץ, ומשם מתזי על הברזים. ועוד שיש בזה משום ניצוק שמחמירים בזה לענין חמץ בפסח, כמבואר במשנ"ב (סימן תמ"ד בשעה"צ סק"ד).

לכן, מנקים טוב את הברז, ושופכים עליו מים רותחים ישירות מהקומקום, והם כשרים לפסח.

חומרא נאה היא לעטוף את ידיות הברזים עם נייר אלומיניום או ניילון, מכיון שכל השנה נוגעים בהם עם ידים מלוכלכות מחמץ, ועכשיו בפסח נוגעים בהם בשעת אכילה.

מדיח כלים

דעת גדולי ההוראה שליט"א שלא ניתן להעבירו מחמץ לשימוש בפסח. ולכך מי שיש לו צורך גדול וכגון לצורך חולים או זקנים שיעשה שאלת רב מה ניתן לעשות.

מיקרוגל

ינקה אותו כמו התנור, וגם בזה מורים שלא להעביר את המיקרוגל של החמץ לשימוש בפסח. ומי שיש לו צורך גדול וכגון לצורך זקנים או חולים, שיעשה שאלת רב.

פח או פלטה של שבת

פח של שבת מאד קשה להכשירו לפסח כי במשך השנה נופל עליו חמץ חם מדי שבת. לכן מנקים אותו היטב ומכסים בנייר כסף עבה וע"פ הדין זה מספיק. ולכתחילה יהפוך את הפח, ויפתח מתחתיו את הגז כדי שהאש תשרוף כמה דקות את החלק העליון של הפח, ואז אם יש פירוורים של חמץ הם נשרפים. אח"כ מנקים אותו ומכסים בנייר כסף עבה והפח כשר לפסח. ובודאי יש מקום להחמיר שיהא

פח מיוחד לפסח.

פלטה חשמלית לא שייך לשרוף לכן מנקים אותה היטב ומכסים אותה בנייר כסף עבה והיא מוכנה לפסח, וכמובן דגם בזה בודאי יש מקום להחמיר שתהיה פלטה מיוחדת לפסח.

ניקוי תריסים

לניקוי תריסים אין כל קשר לפסח. זה ניקיון "קייצי" ואפשר לעשותו לאחר חג השבועות.

אם יש ילדים בבית, לפעמים נדבק במסילות חמץ ואת זאת ניתן לראות בבדיקה קצרה. ולכן את המסילות לא צריך לנקות, אלא לראות בעין. ואם לוקחים סמרטוט ועוברים עליהם עם מים וסבון זה מספיק, שהרי זה כבר פחות מכזית שמטונף קצת וסגי בזה.

שואב אבק

היות ומשתמשים בו לפני פסח, יש בו הרבה חמץ, ולכך צריכים להקפיד להוציא ממנו את השקית ולנקותה היטב.

צעצועים

כל הצעצועים שאין רוצים להשתמש בהם בפסח, ניתן להניחם בארון, ולמכור את החמץ שעליהם לגוי, והוא חמץ של גוי ברשות הגוי מכיון שמשכיר את הארון לגוי

מי שמקפיד שלא למכור חמץ בעין לגוי, יכול לראות בנקל אם יש בהם חמץ בעין

בצעצועים שרוצים להשתמש בהם בפסח, והרבה פעמים נדבק עליהם חמץ, העצה היא לקחתם ולהניחם בשקית כעין רשת או ציפית של כרית, ולהעבירם במכונת כביסה. אם יש שם חמץ - הוא ירד. דברים שלא שייך לנקות אותם כך, אפשר לבדוק ולראות אם יש עליהם חמץ, ומכל מקום ודאי ראוי ולהיזהר שלא להניח אותם על השולחן של פסח

ניקוי ספרים לפסח, וארון ספרים

ישנם הסוברים שיש איזה מנהג להראות לכל השכנים את כל הספרים שיש, ופותחים אותם על הסורגים. אך אם יש שם חמץ לא ניתן להוציאו ע"י כן.

עפ"י דין ארון ספרים, אם אין בו גב והוא פתוח, כלומר הוא מורכב רק ממדפים, אין חשש שיש חמץ מאחורי הספרים, ולא צריך להוריד את הספרים. אם קיים גב ויש בבית ילדים יתכן שנזרק לשם חמץ.

עיקר החשש הוא מפירוורים שיש בספרים משימוש בכל השנה. היות וברור כי הם מטונפים קצת, לכן עפ"י דין אין חיוב לבדוק. ידוע שמרן ה"חזון איש", מכר את החמץ שבתוך הספרים. ועל הארון הוא שם מחיצה בערב פסח מסדין או חבלים, והשכיר את המקום לגוי ("ארחות רבינו" ח"ב עמ' ו', והגר"נ קרליץ שליט"א).

עצה טובה היא שכל השנה יקפידו על הספרים שלא לפתחם בשעת האוכל, וממילא הספרים הוי מקום שאין מכניסים שם חמץ. (עלון מים חיים)

למעלה ממאה וחמישים אברכים מסיימי מחזור קנין הלכה קיבלו תעודות 'חילך להוראה'

האברכים מקבלי התעודות נכנסו בשלב הכניסה הנוספת והצטרפו לאלפי לומדי 'קנין הלכה'

הלימודים הדרושים למורה הוראה, ויודע אותם ויכול להיות מורה הוראה, אז זה בבחינה ש אחד מאלף. וכמה יקרים לי ישראל, כמה הוא יקר בעיני הקב"ה שהגיע לזה.

אבל אתם גם צריכים לדעת שמוטלת עליכם אחריות גדולה. הכלל ישראל מחכה לכם. הכלל ישראל צריך תלמידי חכמים. הכלל ישראל צריך שכל אחד ואחד יהיה בקי בהלכה, שידע איך להתנהג בכל צעד בחיים, השו"ע הרי מלווה אותנו. אבל הכלל ישראל צריך גם מורי הוראה. לא גם, אולי צריך להזכיר את זה בתור הדבר הראשון.

נשיא דרשו רבי דוד הופשטטר בירך את האברכים מקבלי התעודות ובדבריו האריך ב'חכמת הלב' הנדרשת כדי ליזכות לדעת ולהבין, איך זוכים לקנין הלכה, איך זוכים לכמו ששמענו ממרן בעל שבט הלוי זצ"ל, המקצוע הכי קשה זה לפסוק הלכה. בעלי הלכה, כמה פעמים שמעתי מפיו הקדוש. זה מקצוע הכי קשה. איך זוכים לזה? איך זוכים לסייעתא דשמיא ללמוד, לזכור, להבין, לפסוק הלכה, שמעתתא אליבא דהלכתא? זה סייעתא דשמיא, עם כל העמל וכל היגיעה אבל צריך את הסייעתא דשמיא. הרבש"ע נותן את הסייעתא דשמיא לחכמי לב. אשריכם שזכיתם, ויהי רצון שתזכו הלאה הלאה, שלב ב', עוד מקצוע, עוד דברים, כל התורה כולה, בסייעתא דשמיא, שתרבו ותהיו מורי הלכה בישראל.

הגאון הגדול רבי משה שאול קליין שליט"א המנווט את דרכה של תכנית קנין הלכה בירך את מקבלי התעודות ואמר שבלימודם קנו קנין שלם של הלכה, קנו את הקנין איך ללמוד הלכה בעיון ובבהירות לדייק בכל דבר בדברי הפוסקים ובדברי היסודות של ההלכה, למדו ללמוד סימן בשו"ע מתחילה ועד הסוף, לא ללמוד רק את הסוגיא ולהוציא מכאן איזה סעיף ומכאן איזה סעיף, רק לקחת את הסימנים וללמוד מתחילה ועד סוף, שזה היה המהלך שרצה מורי רבי להנחיל לכבוד הרבנים הגאונים שיושבים כאן וב"ה שזכו לזה.

בשם האברכים מקבלי התעודות בירך הרב יוסף רוזנבלום שהאריך בהערכה הרבה ליזכות הגדולה להיות חבר ב'קנין הלכה' ולרכוש את ידיעת התורה וההלכה ממקורותיה בדרכה של 'קנין הלכה' אשר משביחה את הלימוד ומביאה את הלומד לקנין ידיעה יסודי.

במעמד מרומם ושמחת התורה של למעלה ממאה וחמישים אברכים, המצטרפים למאות אברכים שסיימו לפני שנה וחצי את המסלול, הוענקו תעודות 'חילך להוראה' לרגל סיום המחזור של מצטרפים נוספים אלו.

תכנית 'קנין הלכה' נוסדה על ידי דרשו בהכוונתם של מאורי פוסקי ההלכה מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל, מרן בעל שבט הלוי זצ"ל ויבלח"ט מרן הגר"נ קרליץ שליט"א, ב'קנין הלכה' מסתיים מדי חמש וחצי שנים מסלול, מתחילים בהלכות שבת הנלמדים במהלך שנה וחצי ולאחר מכן נלמדים ההלכות שביו"ד ח"ב. בשלב זה יש כניסה נוספת לאברכים נוספים שמתחילים יו"ד ח"ב. וחלוקת התעודות במעמד הייתה לאלו שהתחילו לפני חמש וחצי שנים יו"ד ח"ב, מסלול של חמש וחצי שנים של בשר בחלב, תערובות, והפעם נכנס גם שביעית בשמיטה, ועוד הרבה מהמקצועות הקשים שבתורה. ולאחר שמסיימים את החמש וחצי שנים, יש שלב שני למי שעבר את כל המבחנים בהצלחה, מקוואות, ריבית, עירובין, סת"ם, ברכות.

את המעמד פתח הג"ר שלמה גנס שליט"א - ראש תכנית קנין הלכה אשר אמר בדבריו כי כל אחד שעוסק בהלכה וכל אחד שלומד את הסוגיות קודם ואחרי זה משקיע מהשורש, עד שהוא זוכה - טור ב"י שו"ע נו"כ, עד ההלכה, מרגיש כמה אהבה, כמה התקשרות, כמה קנין, כמה עינוג הנפש יש בצורה הזאת שזכינו בדור שלנו בשנים האחרונות, של קנין הלכה.

הזורעים בדמעה ברניה יקצורו. אתם שזכיתם לזריעה בדמעה, כל אחד ואחד במקומו באשר הוא, זוכים היום לקצור ברניה, מתכנסים הלילה לביטוי מסוים של כבוד התורה, של שמחת התורה. תעודות שמעידות על עמל רצון בקנינה של הלכה.

הגאון הגדול רבי שריאל רוזנברג שליט"א פתח בהתרגשות רבה את דבריו ואמר אני מסתכל ובציבור החשוב הזה שנאסף כאן לשמחת התורה, לשמחת הסיום של תכנית ההלכה של דרשו, ויש לי רק מילה אחת לומר - "אשריכם". דברי תורה חביבים עליכם, השקעתם שנים בלימוד התורה, בלימוד ההלכה, וב"ה זכיתם להגיע למעמד הגדול הזה.

חז"ל אומרים, כמה יקרים לי ישראל, אלף נכנסים למקרא, ורק אחד יוצא להוראה. כל אחד ואחד שזוכה ללמוד את

התחייבתם סכום עבור קמחא דפסחא לקופה העירונית, האם מותר להעביר את התרומה לקופה אחרת?

זווית הלכתית ב'דף היומי'

הרה"ג רבי מרדכי הלוי שוורצבורד שליט"א
מורה הוראה נאות שמחה - מודיעין עילית

שמונה עשרה אלף שקל בסימן שאלה

לקט ואין להם חזקה לא לחייב ולא לפטור, ועיקר תי' הגמ' שבפרה יש חזקת פטור, וכל מקום שאין חזקת פטור מחייבים מספק, ועיין עוד בנתיבות דיני תפיסה בסי' כ"ה סעיף ב' ושערי יושר ש"ה פי"ט שהאריכו בנדון זה בביאורים, ויוצא בזה חילוקי דינים ואכמ"ל. דברי החת"ס והבן איש חי.

בנדון השאלה - מצאנו לחת"ס סופר בשו"ת (יו"ד סי' ר"מ) שדן בכזו שאלה ממש והביא דברי הראשונים והכריע להחמיר בספק ממון עניים כדעת המרדכי שהסכימו לו הרמב"ם והרשב"א ורא"ש בנדרים ומהר"ם ואור זרוע, לכן כתב שצריך לתת לכל קופה שמשופק בה כדי לצאת ידי ספק.

והבן איש חי בשו"ת רב פעלים (יו"ד ח"א סי' ג"ם) דן באשה שנדרה לצדקה בעת צרה ואינה זוכרת אם נדרה לקופת רבי מאיר בעל הנס או לעזרא הסופר עליו השלום או ליחזקאל הנביא עליו השלום, ופסק שכיון שאין לכל קופה עניים מבוררים וגם יש דעות שיכול לשנות מעניים לעניים אף שלא פוסקים כן, ניתן לסמוך להקל שתתן הסכום לבית דין והם יחלקו הסכום בין הקופות שמשופקת בהם כדין ממון המוטל בספק שיחלוקו, והבית דין יקחו שטר מחילה מאת הממונים על כל קופה ע"ש האשה הנודרת בעת שיתנו להם חלקם ע"פ החלוקה ע"ש.

וצריך להבין כיצד יוכלו הגבאים למחול על ממון שהתחייבו לעניים, לכן הטוב יעשה שיתן ח"י אלפים לכל קופה וישא ברכה מאת השי"ת בכפליים.

בדרשת שבת הגדול הכריז המרא דאתרא, על גודל החיוב לתרום סכום נכבד עבור מגבית קמחא דפסחא, וכל אחד חייב להשתתף כפי יכולתו בהוצאות הנזקקים הצריכים אוכל וביגוד לחג הפסח. הרב ביקש שכל אחד יאמר בשבת סכום שאותו הוא מתחייב לתת לצדקה אחר שבת.

האחד הבטיח 180 ש"ח כמנין ח"י עשר פעמים, חברו הבטיח 360 ש"ח, וכשהגיעו לרבי שמעון הגביר הבטיח הלה 18 אלף ש"ח לקמחא דפסחא, ואמר בפיו שם של אחת הקופות.

לאחר שבת נסתפק ר' שמעון הגביר אם אמר שמונה עשרה אלף לקופת העיר, או שמא התחייב את הסכום הנ"ל לקופת ועד הרבנים לענייני צדקה. כעת בא לשאול האם יכול לבחור לאיזו קופה לתרום, או שיתן חצי לזה וחצי לזה, או שמא מחוייב מן הספק לתת שמונה עשרה אלף ש"ח לכל קופה.

ספק צדקה להחמיר או להקל

וכאן אנו נכנסים לנדון הראשונים והפוסקים, האם כאשר יש ספק על ממון אם הוא צדקה יש להחמיר כדין ספק איסור, או שמא אפשר להקל כדין ספק ממון שמניחים את המזון בחזקת בעליו.

ספק לקט

מבואר בסוגייתנו בחולין (דף קלד): שתבואה הנמצאת בחורי נמלים וספק אם היא לקט ושייכת לעניים, או שזה מהחייטים של בעל השדה, דעת רבי מאיר להחמיר ולתת לעניים, ומפרשת הגמרא הטעם שנאמר "עני ורש הצדיקו" צדק משלך ותן לו, והגמרא שואלת למה בספק במצות זרוע לחיים וקיבה מקילים, ומתרץ רבא שהפרה שנשחטה היתה בחזקת פטור [שהיתה בבעלות גוי שהתגייר] אבל התבואה בחזקת חיוב עומדת.

יש מהראשונים שלמדו מסוגייתנו שיש להחמיר בספק צדקה, וכ"כ הגהות מרדכי בבבא בתרא שכיון שלמדו מן הפסוק להצדיק את העני במתנותיו, יש ללמוד שמי שיש בידו מעות ומסופק אם הם צדקה, חייב לתת אותם לצדקה מספק עכ"ד.

אך הר"ן בנדרים (דף ז:): הוכיח מסוגייתנו להיפך, שהרי מבואר בגמרא שרק בתבואה שחזקתה שחייבת בלקט מחמירים, הרי שבספק רגיל שאין חזקת חיוב יש להקל מספק. וכן פסקו הש"ך והגר"א ביו"ד סי' רנ"ט.

ליישוב דעת שאר הראשונים כתב הקונטרס הספקות (כלל א' ס"ט) שמה שהגמרא אומרת שהקמה בחזקת חיוב לאו דווקא אלא העיקר שאינה בחזקת פטור, שהרי אנו מסופקים על חיטים אלו אם הם

תגובות ניתן לשלוח לפקס 08-9791445

מדוע רק על נס שחיטת השה לעיני המצרים נקבע לומר נס 'גדול', ואילו על נס יציאת מצרים לא נקבע לומר 'גדול'?

הלכה
במעגל
השנה

הרה"ג רבי בנימין בירנצווייג שליט"א
נלקט ממשנתו ב'מהדורת דרשו'

ומדוע ייחד השו"ע סימן מיוחד לומר 'ששבת
לפני פסח קוראים לו שבת הגדול'?

דונם הלכתיים אלו נכתבו על מנת לעורר לב הלומדים, ולהלכה יש לעיין במקורות. הובאו בביאורים ומוספים משנה ברורה מהדורת 'דרשו'

לשבת זו 'שבת הגדול', שבה היה הנס גדול יותר מאשר בשאר
הימים [ולא הכוונה שהוא נס גדול יותר משאר הניסים, אלא שבנס
של השה היום הזה היה הנס גדול יותר].

**מדוע נקבע הנס של שחיטת השה בשבת הגדול, ולא ביום החודש י'
ניסן] כבשאר המועדים?**

נס של שבת הגדול נקבע לזכר נס שחיטת השה במצרים, שקרה
בתאריך י' ניסן שהיה אז בשבת, ולכן נקבע לדורות בשבת.
והטעם שלא קבעו את זכר הנס ביום החודש [כפי שנקבעים
המועדים בדרך כלל], כתב ה'לבוש', מפני שהנס בא על ידי שמירת
השבת, שמפני שידעו המצרים שהיו ישראל שומרים את השבת
במצרים [כמבואר במדרש רבה שמות פרשה א אות כח], היו תמהים
על כך שהיו ישראל מטפלים בבעלי חיים בשבת, ולכן שאלום 'למה
זה לכם' [וראה פמ"ג משב"ז ס"ק א]. והפרישה (אות ב) כתב, שהיו
המצרים תמהים על הקשר שעשו ישראל בשבת בשעה שקשרו את
השה, שלא ידעו המצרים שיש חילוק בין קשר של קיימא לקשר
שאינו של קיימא.

טעם אחר כתבו הב"ח והט"ז (ס"ק א), שבי' ניסן, מלבד הנס שהיה
במצרים גם נבקע הירדן לפני בני ישראל, ואם היו קובעים את זכר הנס
שהיה במצרים ליום החודש, יהיו סבורים שיום זה נקרא 'גדול' על שם
הנס שנעשה בירדן, לכן קבעוהו בשבת, שכן הירדן לא נבקע בשבת.
והמג"א (ס"ק א) כתב, שאפשר שמפני שבי' בניסן קבעו תענית על
פטירת מרים [וכפי שכתב השו"ע לקמן סי' תקפ ס"ב], לפיכך לא
קבעו את זכר הנס ביום החודש [וראה דרישה אות א והגהת חתם
סופר על השו"ע שכתבו טעמים נוספים].

דבר פלא הוא, שהשו"ע ייחד סימן לדין שבת הגדול, ובו סעיף אחד,
וכל מה שכתוב בסימן זה: 'ששבת שלפני הפסח קורין אותו שבת
הגדול מפני הנס שנעשה בו', ואין בו שום הלכה למעשה היוצאת
משבת זו, ולא מצינו כעיון זה בשום הלכה אחרת, שנקבע סימן מיוחד
ועוד לדבר שאין בו הלכה אלא ענין של קריאת שם לשבת מסויימת?
באור לענין זה הביא בשו"ת 'אור לציון' (ח"ג פ"ה תשובה ב), על פי
דברי החיד"א בספרו 'מחזיק ברכה' (אות ב) שכתב שיש שנוהגים
בשבת זו לברך אחד את חברו בברכת 'שבת הגדול שלום ומבורך',
וכתב באור לציון שאפשר שזו כוונת השו"ע בייחודו סימן מיוחד
לשבת זו, לומר דבר שאין בו הלכה, ואין בו נפק"מ? אלא שרמז לנו
בזה השו"ע, שעלינו לקרות לשבת זו 'שבת הגדול' ויש ענין בהזכרת
שבת זו, כדי לזכור הנס שנעשה בו כמבואר בטור.

ובשו"ת 'להורות נתן' (שבת הגדול עמו' קו) כתב שמהכרח לומר,
שהשו"ע כתב כאן הלכה, והלכה היא שיש חובה בעצם ידיעת הדבר,
ששבת זו נקראת 'שבת הגדול' מפני הנס שנעשה בה, וממילא נלמד
מזה שחובה להתעמק ולעיין במהותה ועניינה של שבת זו, ולשימה
כחותם על לבנו כדי שנרגיש ונתעורר מגודל קדושתה, והוסיף,
שיתכן שזה יסוד המנהג בכל תפוצות ישראל, לדרוש ברבים בשבת
הגדול, להודיע גודל הנס וההכנה לחג הקדוש הבא עלינו.

**מדוע רק על נס שחיטת השה לעיני המצרים נקבע לומר נס 'גדול',
ואילו על נס יציאת מצרים לא נקבע לומר נס 'גדול'?**

כתב המשנ"ב (סימן תל ס"ק א) ששבת הגדול נקראת כן לזכר הנס
שנעשה לישראל, שלקחו בי' ניסן שה לבית אבות, והמצרים ראו
זאת ושאלום למה זה לכם, והשיבו, 'לשחטו לשם פסח במצוות ה'
עלינו', והיו שיני המצרים קהות על ששוחטים אלוהיהם ולא רשאיין
לומר דבר, ומפני שזה היה בי' ניסן שחל אז בשבת, על כן קבעו
לקרות שבת שלפני הפסח 'שבת הגדול'.

ומבואר שנס גדול זה, שלא עשו המצרים לישראל כלום אף ששחטו
אלוהיהם, מצוין בתור נס גדול בשם השבת 'שבת הגדול'. ודבר פלא
הוא שדווקא נס זה נקרא הוא בשם 'נס גדול', ומדוע הנס הגדול של
קריעת ים סוף לא נקבע לקרותו 'נס גדול'?

באור לכך כתב ב'תורת חיים' (חולין צב, א) שכיון שהנס נמשך
כל חמשת הימים בהם שמרו על השה לקרבן הפסח, אלא שביום
השבת היה הנס גדול יותר מאשר בשאר הימים, שכן לאחר השבת
כבר הורגלו המצרים בדבר [כמובא לעיל בשם הב"י], לפיכך קראו

לשליחת תגובות לכותב הטור הרה"ג רבי בנימין בירנצווייג, כתבו לו:
bdirshu@neto.net.il

מגרשים כולם. כאיש אחד. החזיר, והחזירו כולם!
בני ישראל יצאו ממצרים. סוף סוף, מעבדות לחרות, מאפלה לאור גדול. ולפתע מצוה משה: חוזרים! מה חוזרים, לאן חוזרים? "ויעשו כן, להגיד שבחם ששמעו לקול משה, ולא אמרו היאך נתקרב אל רודפינו, אנו צריכים לברות. אלא אמרו: אין לנו אלא דברי בן עמרם!" (רש"י שמות יד, ד).

בדיקת חמץ

מה לקח בדיקת החמץ לגבינו, ובכל השנה כולה?
הלכה פסוקה היא שמצוות צריכות כוונה (אורח חיים ס, ג). שהרי כתב הרמב"ן (שמות יג, טז) כי "כוונת כל המצוות, שנאמין באלוקינו ונודה אליו שהוא בראנו, וקדשנו במצוותיו וציוונו, ואנו מקיימים ציוויו. ובאם לאו, "העיקר חסר מן הספר"!

וכמעשה שהיה -

קבוצת בדואים הגיעה לסייר בתל אביב, העיר העברית הראשונה, כפי שנקראה. עלו ללשכת ראש העיר, מאיר דיזנגוף. קידם פניהם בכבוד רב, ואירחם כמיטב מסורת הכנסת האורחים של הבדואים. כשקמו להיפרד, שאל מה יבקשו כתשורה, כשי.

אמרו: "אנו מהנגב הצחיח, בעייתנו הגדולה ביותר היא חוסר מים. סובלים בני האדם, סובלות העיזים וסובלים הגמלים. וכאן, ראינו, המים זורמים בשפע בברזים. אם תואיל לתת לנו חמישה ברזים, ברז לאיש, לא יהיה קץ להכרת תודתנו..."

מהיכן יכלו לשער, שהברז מגיר מים בתנאי שהוא מחובר לצינור, המחובר למקור!

המצווה היא כברז, ולא מים מגירה היא, אלא קדושה ואורה. אבל בתנאי שמחוברת היא למקור, שיודעים שמקיימים אנו בזה רצון ה' וציוויו. שאם לא כן, אם לא יהיה בידינו אלא הברז לבדו, נסובב ונסובב וכלום...

(מתוך הגדה של פסח 'והגדת')

לא חקר אותי על צרותיהן וצרות צרותיהן של היבמות, אלא עניינו אותו צרותי וצרות שלי...

כאלו היו גדולי ישראל!

וזהו שרומז הרמ"א זצ"ל: שואלים בהלכות הפסח קודם לפסח שלושים יום, טוב ויפה, אבל קודם תראו שיהיה לעניים מה לאכול!... ובענין זה: "שואלין ודורשיין", בפה. "ומנהג לקנות חיטים", בפועל. כי שמעתי אומרים, שפעם היו מנשקים את ספר התורה בפה, ונתנו צדקה ביד. כיום מנשקים את ספר התורה בהושטת יד, וצדקה נותנים בפה: מבטיחים, ודיים -

הנודבים נהיים שבעים מההבטחות, אבל העניים לבטח אינם שבעים מהן!

מים שלנו

שאלו את ה"חזון איש" זצ"ל: הגמרא (פסחים מב ע"א) מספרת, שרב מתנא דרש בפפוניא שלא ילושו המצות אלא ב'מים שלנו' במשך הלילה, שהם צוננים ולא יחמיצו העיסה. למחרת באו אליו כולם עם כדיהם, אמרו: "תן לנו מהמים שלך". העמידם על טעותם: לא התכונתי למים שלי, אלא למים שעבר עליהם הלילה לאחר שאיבתם. מדוע סיפרה לנו הגמרא על טעותם של בני פפוניא, והעמידתם באור מגוחך?

וענה: להפך, הגמרא העלתה על נס את בני פפוניא, שלא הרהרו אחר רבם, לא שאלו במה טובים מימיו ממימיו. צייתו באופן מושלם, גם להלכה שאינה מובנת בעליל!

נצטט דברי הגמרא (סוטה יב ע"א): עמרם גדול הדור היה. כיון שגזר פרעה הרשע "כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו", אמר: לשווא אנו עמלים. עמד וגרש את אשתו, עמדו כולם וגרשו את נשותיהם. אמרה לו בתו: אבא, גזרתך קשה משל פרעה... עמד והחזיר את אשתו, עמדו כולם והחזירו את נשותיהם.

לא נתפס, איזה ציות לגדול הדור! ואפילו לא ציווה, אם גרש -

המשך מעמוד 21 | הרה"ח ר' אשר קובלסקי שליט"א

זו תזכורת עבור כולנו: כמה חשוב לייחד זמן ללימוד ההלכות, להתחזקות יומית בשמירה על טהרת הפה והלשון.

הבה נאמין את המסר הזה אל ליבנו, נהדהד את צפופי הציפור ההיא באוזנינו... אם לא עכשיו אימתי. בפרשת שבוע זה העוסקת בחטא הלשון נתפוס את עצמנו בידיים, לכוונן לנו סדר לימוד קבוע בהלכות שמירת הלשון, לקבוע לעצמנו דקות התחזקות יומיות שישמרו על לשוננו מכל לשון הרע. כך נבטיח שפינו יישאר טהור ושמור מכל רע, ונזכה בחיים ארוכים ומאירים, שמחים ומאושרים!

לא נקשה, כביכול מבקשת לוודא שהלימוד היומי נשמר בקפידה רבה... לאחר יומיים, פסקה הציפור מלהתייבב על אדן החלון, נעלמה ואיננה!

משפחת כהן התרגשה, נרעדה לגלות את הדבר. אכן כן, הציפור התייבבה להזכירם את חובת לימוד הלכות שמירת הלשון, נקשה וצפצפה, ביקשה והתחננה, הזכירה ללא הרף: אל תזנחו את הלימוד היומי, אל תוותרו על שעת התחזקות יומית למען טהרת הפה! רק כאשר הצליחו לפצח את שפתה - שבו השקט והשלווה לביתם, באופן פלאי מעורר השתאות!

הבה נתבונן במסר הכביר העולה מהסיפור, שגיבוריו חיים עימנו ומעידים בכל פה. אמנם, את התזכורת הם קיבלו, אבל בעצם -

לשליחת תגובות לכותב הטור ולקבלת העלון של הרב אשר קובלסקי: במייל, כתבו ל-6182918@gmail.com

להתקשר לתורה מסביב לשעון

מאת הרבנים הגאונים שליט"א

הרב **מאיר שפרכר שליט"א**
הדף היומי בבלי • עברית

שלוחה 2/2

הרב **אליהו אורנשטיין שליט"א**
הדף היומי בבלי • עברית

שלוחה 2/1

הרב **אפרים סגל שליט"א**
הדף היומי בהלכה • אידיש

שלוחה 1/3/2

הרב **אריה זילברשטיין שליט"א**
הדף היומי בהלכה • עברית

שלוחה 1

הרב **יוסף ברגר שליט"א**
ווארט עם סיפור בראי הפרשה

שלוחה 7

הרב **מרדכי שלמה פריינד שליט"א**
הדף היומי בהלכה • אידיש

שלוחה 1/3/1

הרב **אברהם פוקס שליט"א**
הפוח בכל יום - המייל היומי של דרשו

שלוחה 3

הרי **שלום יכנס ואברהם פוקס שליט"א**
לקראת שבת מלכתא
סיפורים ופנינים מפרשת השבוע

שלוחה 7

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

חייגו: *4992 או 077-2222-666

מה אני יכול לעשות, אני חייב לנסוע!..."

מספרים רבות על ברכותיו...

"בליל שבת עשרות באו להתברך אחרי התפילה, וכל ילד קטן הוא ליטף. באה אמא חצי שעה אחרי שכולם יצאו, ואמרה בבכי שבנה מתחצף. אמר: 'תביאי אותו עכשיו!'. הוא ליטף את הילד ואמר לו: 'לא מתחצפים לאבא ואמא!', בסבלנות בענווה ובחום..."

ביקשנו מילה לסיום מהגר"י גנס שליט"א

"אמר לי פעם על הפסוק: 'ונשא אהרן על שני כתפיו לזיכרון' היה הרי ששה משמותם על כתף אחד וששה על כתף שניה. צריך כתפיים רחבות! ואחר כך יש עוד פסוק: 'ונשא אהרן את שמות בני ישראל... על לבו לפני ד' תמיד'. גם למי שיש כתפיים רחבות יש נשיאה אחרת - בלב!

"ונאים הדברים למי שאמרם. איך שנשא את הכלל על ליבו, תמיד ללא כעס ותמיד בסבלנות ובסבר פנים יפות, כפי שהיה אומר האוה"ח הקדוש, שטיפת הדיו שנשתיררה למשה בענוותנותו, ממנה קרנו פניו. הענווה הגדולה של רבינו חיים פנחס - ממנה זרחו קרני הודו והאיר לשכונה ולדרים בה!..."

(מתוך מוסף שבת קודש ניסן תשע"ב, מתוך כתבתו של ב. ראם)

לו. נדהם ואמר: 'כמעט שמונים שנה שלא קרה כזה דבר!'. התברר שהיא קיבלה אירוע מוחי... לא עמדתי על מידותיו איך שמחל! יודעים גם אצל בני תורה שלפעמים יש קפידות ותמיד מיד ביקש מחילה. בר"ה היה בוכה ומבקש מחילה מכולם. לא הלך ד' אמות ללא תורה ותפילין, מהנץ עד אחרי השקיעה לא הוריד תפילין ולא הסיח דעתו!

"ראינו אצלו בקביעות התמדה עצומה. תמיד ישב ולמד! הנהגותיו בקדושה - לא דיבר בשבת חוץ מפעם אחת, שרבנית חשובה לא רצתה לאכול ביום כיפור, רק אם הרב יפסוק, והוא שכנע אותה! כל הנהגתו היתה בקודש. התפילות בהשתפכות הנפש, המוסף בימים נוראים. בכלל הוא הוסיף לקריה כולה בעצם הישיבה שהביא למקום. לא רק שראו את הרב ומורה ההוראה, אלא הנהגותיו בישיבה עצמה, והמון באו להתפלל וללמוד בישיבה! הכל בזכותו! "הוא טרח על קיום הישיבה עד סוף ימיו ממש. שאלתי אותו איך נסע בגיל מאה, אמר לי בכאב שהוא גולה ממקום תורה- אבל בשביל הישיבה. אמרתי לו אולי הבן הגאון רבי שמחה שליט"א ייסע, אמר לי 'ואת יהודה שלח לפניו!...' וכשחזר אמר לי: 'באמריקה יש לאנשים מקרר מלא, רק כאן המקרר של האנשים ריק אבל חם!

שמעתי מהגאון רבי אביעזר שפירא שליט"א, מנהל רוחני דישיבת 'קול תורה' לצעירים, כי פעם נישא יהודי אל עמוד ההוראה, מרן הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל, ותינה לפניו את הרגשת ליבו: "קשה להיות יהודי, כל הזמן נמצאים תחת עול שיעבוד המצוות".

רבי שלמה זלמן השיבו כמתפלל: "לקיים מצוות זה קושי? הלוא זו זכות נשגבה! 'רבי חנניא בן עקשיא אומר רצה הקדוש ברוך הוא לזכות את ישראל לפיכך הרבה להם תורה ומצוות'. השם יתברך רוצה רק להיטיב לנו, וחפץ לזכות אותנו בזה ובבא".

המשיך רבי שלמה זלמן ואמר לשואל: "אם תתבונן מעט ברוגע ובנחת בזכות הגדולה שנפלה בחלקנו, אשר מתוך מליארדי מליארדים של אנשים הקיימים בבריאה הקדוש ברוך הוא בחר דווקא בנו, אומה קטנה של שני מיליון איש המשועבדים במצרים, העניק לנו את תורתו שהיתה גנוזה באוצרותיו אלפי שנים, רק אנו זכינו לקבלה מכל האומות והעמים, ועוד מעניק לנו שכר מופלא על קיום התורה, שכר שאין כל בריה יכולה לתאר ולשער - זה יביא אותך לידי מסקנה - עד כמה מאושר אתה! עד כמה אתה אמור להיות שמח!".

(מתוך סדרת הספרים 'אוצרותיהם אמלא')

החצר, והעידו על השתמשותם המופרות של התושבים במים. פנה הידיד לרבי חיים אהרן ואמר בנימה של ביקורת: "וכי אין זה כל תשחית? בשביל נקינות צריכים להשתמש בכל כך הרבה מים?...". רבי חיים אהרן לא סבל נימה מבוקרת זו, והשיב בחדות לשון: "אני מתפלל עליך ידידי, מים אתה רואה כאן? אמונה נשפכת כאן מבתי ישראל!".

ומיד הסביר את דבריו: "הרי מדוע הנשים הצדקניות כל כך טורחות ומנקות את ביתן דווקא בתקופה זו? וכי בגלל שמשעמם להן? שמה משום שהאביב הוא זמן מתאים לניקוי? חלילה! שטויות והבלים! הרי הן מנקות בגלל ציווי השם יתברך! הקדוש ברוך הוא ציווה בתורתו 'לא יראה' ולא ימצא', לכן הן מקיימות את צויו יתברך בכל הלב, במירב ההידור!".

"נו! אם כך, תאמר לי אתה", סיים רבי חיים אהרן את דבריו, "מים נשפכים כאן מהצינורות, או כמויות עצומות של אמונה!?"

אפשר כל כך הרבה לזכות בימים היקרים הללו, רק צריך שכל לנצלם כראוי. הרי בכל מקרה טורח האדם בנקיונות הבית ומסייע בענייני החג, שלכל הפחות יעשה זאת עם כוונה נכונה כי הוא מקיים את רצונו יתברך. כך הוא יטיב את חותם הקדוש ברוך הוא על כל מעשיו, ויקיים המצוות בשלימות הרצויה.

מתחילים ימי 'בין המנים' בישיבות. וכבר צווח המהרש"א (שבת קיט ע"ב) על זה, והשל"ה הקדוש זצ"ל (מסכת שבועות, נר מצוה כד) כתב: "ועיקר הכולל הכל, יהיה נעקר ונשרש מן העולם השם של בין הזמנים, לא ייזכר ולא יפקד!". אבל אם עוזרים בו להורים, והלא [מלבד מצוות כיבודם] במצוות החסד 'הקרוב קרוב קודם' (יורה דעה

רנא, ג), ונמצא שבאותם ימים גם אם גמרתו סגורה, פתוחה היא! אדוני אבי מורי ורבי, הגאון הצדיק בעל 'תפארת יחזקאל' זצ"ל, ממלא מקום אבותיו הקדושים היה, בחכמה ויראה ובהרבת תורה. בתקופה שלפני פסח חוזר היה מהשיעור, ובידיו חבילות כלים חדשים לחג. באיזו שמחה, באיזו התרגשות הביאם! פעם קנה בחנות הכלים ברחוב מלכי ישראל, ופעם בחנות שבמאה שערים, כדי שלא לקפח אחת מהן, ששני המוכרים ירוויחו לפני פסח... אמרה לו אמי עליה השלום: "אין זה מתאים שיהודי כמוך יכנס לחנות כלים -

ואין זה לכבוד התורה שיהודי כמוך יסחב כלים ברחוב העיר!"... היה מוציא מהארון מסכת שבת, מקריא ומתרגם: רבי אבא היה קונה בשר בשלושה עשר סלעים משלוש עשרה אטליזים, מוסר הבשר בפתח ביתו ומזרו: 'הזדרזו להכינו, ואני הולך להביא את הנתח הבא!', כדי שיטעם בשבת מן המובחר -

רבי אבהו ישב על שרפרף ולבה את האש בתנור. רב ענן חגר סינר שחור ועסק בבישול המאכלים. רב ספרא חרך בעצמו ראש הבהמה. רבא מלח דגים. רב הונא הדליק הנרות. רב פפא שזר הפתילות. רב חסדא חתך עצם להסקה. רבה ורב יוסף בקעו קורות להסקה. רבי זירא האחיו האש בעצים.

רב נחמן בר יצחק היה נכנס ויוצא תמיד ונושא משאות, כלים ומאכלים. אמר: 'אלו היו באים רבותי להתארח בצל קורת, האם לא הייתי טורח לפניהם?!' (שבת קיט ע"א)

ואמר: "מה שיש לחשוב על הכבוד האישי, כשהמדובר בכבוד החג הקדוש!"

והוסיף: "חג הפסח הוא חג החינוך, 'והגדת לבנך' - כמה חשוב שהילדים יראו איך יש להתכונן לחג ולכבדו!"

(מתוך ספר "מקרבן לתורה" /הגדה של פסח)

זה הפחד הגדול כאן, שבמקום להבין כמה נשגבה מצוות החסד, יקטינו חלילה ערך מצוות תלמוד תורה, 'והבאתי עלי כו' ולא ברכה', חלילה! לכן הריני מוסר מודעה: מצוות תלמוד תורה כדקיימא קיימא, והיא כנגד כולם (ריש פאה), ועוון ביטולה כנגד כולם (ספרי, עקב), ועם זאת, כמה גדולה מצוות החסד -

שידוע שכאשר הגיע רבן של ישראל הגאון רבי חיים עוזר זצ"ל ללודז', לקבל הסכמת הגאון רבי אליהו חיים מייזל זצ"ל לספרו 'אחיעזר', וכשעין בחיבור השתאה ואמר שלא פילל שיצמח בדורו גאון כבדורות הראשונים והעניק הסכמה נלהבת, אזר רבי חיים עוזר עוז ושאל: "ומתי נזכה לספרו של מר?" ענהו: "אני בעיצומה של כתיבתו!".

הכניסו לחדרו והראהו מחברת עבה. נטלה רבי חיים עוזר בחרדת קודש ופתחה, והיו רשומות בה המוני התמיכות שהעניק כסדר לצדקה לעניי עירו, ויתומים ואלמנות.

בערוב ימיו אמר רבי חיים עוזר: "בשעתו, לא הבנתי. צדקה היא בגדר חיי שעה, וחיבור ספר הוא חיי עולם. עכשיו אני יודע, שעזרה לאלמנה גדולה יותר משלושת כרכי 'אחיעזר'!"

ומסופר, שהרב מבריסק זצ"ל הטיל פעם שליחות חסד על בנו, הגאון רבי משולם דוד יבדל לחיים ארוכים. תמחו והעירו שאפשר בידי אחר, זה יפריעו מתלמודו. נענה ואמר: "בשעתו, שמע אבא - הגאון רבי חיים הלוי מבריסק זצ"ל - שדייני בית הדין מביעים ביקורת על מעשי החסד המופלאים של הגאון רבי אליהו חיים מייזל מלודז' זצ"ל שגורמים לו ביטול תורה. נענה ואמר: 'רב שאינו מסוגל לסגור את הגמרא כשצריכים להיטיב לזולת, אזי גם כשהגמרא שלו פתוחה כסגורה היא. ואם הוא סוגר את הגמרא כדי לעשות טובה ליהודי, אזי גם כשהגמרא שלו סגורה הרי היא כפתוחה!'..."

ונחמד את הדברים -

לקנות שק תפוחי אדמה עבור משפחה נצרכת, האם נכלל בגדר קמחא דפסחא? ודאי! ולעזור להביא את שק תפוחי האדמה הביתה? אין ספק. וכי מה יועילו, אם יישארו בחנות הירקות? ולעזור בנקיון הבית, שאפשר יהיה לבשל בו את תפוחי האדמה? ודאי, מאי שנא. אז בואו וראו איך מנהג ישראל תורה, שהחל מראש חודש ניסן

077-2222-666 או *4992

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

סיכום שבועי ב'דף יומי' בהלכה'

- ◆ היכן אסור לִשְׁבֵּת בַּשַּׁבָּת בקביעות עם חפץ ביד?
- ◆ חדרים בבית שלא אוכלים בהם - האם דינם כחצר?
- ◆ האם ניתן להניח את הפת של 'עירוב חצרות' ב'לובי' של הבניין?

מהלכות 'מבוי'

• 'מבוי' שמחיצת הרוחב שלו מפרידה בינו לבין חצר שהיא רשות היחיד, ומחיצה זו נפרצה, ובנוסף נפרצה במחיצת החצר פירצה לצד רשות הרבים - באופן כללי, דין החצר ככל חצר שנפרצה בה פירצה לצד רשות הרבים; והמבוי - אם מחיצות האורך של המבוי והחצר ממוקמות בנקודה אחת, והפירצה במחיצת הרוחב היא בסמוך למחיצת האורך, או שמדובר בחצר רשות היחיד השייכת ליחיד, או שפירצת החצר שלצד רשות הרבים נמצאת ממול לפירצה שבין החצר למבוי - דינו כ'מבוי מפולש'.

• השטח שתחת הלחי או הקורה שבפתח מבוי, נחשב (בהתאם לדעות שונות או בתנאים מסוימים) לרשות היחיד. ולמרות זאת, אין לאדם לשבת שם בקביעות ולהחזיק חפץ בידו.

תקנת 'עירוב חצרות'

• מן התורה מותר לטלטל חפצים מרשות היחיד אחת לחברתה, כל שאין רשות הרבים או 'כרמלית' ביניהן. ושלמה המלך עליו השלום גזר שלא יטלטל אדם מביתו לרשות חבירו, או לרשות משותפת. ותיקן היתר לאיסור זה על ידי 'עירוב חצרות'; דהיינו, שגובים פת מכל בית, ומניחים אותה באחד הבתים לפני כניסת השבת.

• מחצר לחצר מותר לטלטל חפצים גם ללא עירוב חצרות. ובית שיש בו חדר שאוכלים בו, וחדרים שלא אוכלים בהם - נחלקו הפוסקים אם דין חדרים אלו כחצר.

• בנין מגורים שמתגוררים בו מספר דיירים - חדר המדרגות נחשב כחצר משותפת, ואם לא עשו בו עירוב חצרות, אסור לטלטל מהדירות לתוכו, ולהיפך, וכן מדירה לדירה.

• שתי חצרות סמוכות שדייריהן לא עשו עירוב חצרות ביניהן, ובשבת נפלה המחיצה המפרידה ביניהן - כיון שבתחילת השבת היה הטלטול מהבית לחצר מותר בכל אחת מהן, מותר הוא לכל השבת.

מהלכות הפת של 'עירוב חצרות'

• 'עירוב חצרות', לא ניתן לעשותו בכסף או בכלי, אלא בפת בלבד; אך אין צורך דווקא בפת שיש בה 'שווה פרוטה'.
• את הפת של עירוב חצרות, יש להניח בבית הראוי לדירה; ולא בַּמְבֹאֶה ('לובי') שבכניסה לבית מגורים משותף, וכיוצא בה, שאינה ראויה לדירה, מאחר והיא משמשת למעבר ציבורי.

• חצר שעושים בה עירוב חצרות, והורגלו להניח את פת העירוב בבית מסוים - אסור לשנות ולהניחה בבית אחר, מפני דרכי שלום.

'עירוב חצרות' בספינה

• ספינה שהיא רשות היחיד, ויש בה תאים נפרדים - אם יש בה שני יהודים הדרים בתאים נפרדים, אסורים תאי הספינה בטלטול חפצים מזה לזה, ומהם לשטח הספינה הפתוח, עד שיעשו עירוב חצרות.

• ספינה שאין בה תאים למגורים, אלא כל נוסעיה דרים יחד בשטח הספינה הפתוח - מותר לטלטל חפצים בתוכה ללא עירוב.

• ספינה שמחיצותיה נמוכות מעשרה טפחים - דינה ככרמלית, ואסור לטלטל חפצים בתוכה לטווח של יותר מארבע אמות. ומודדים את עשרת הטפחים מקרקעית הספינה.